

מהדורת שפיטצער

ספר סמא דחיי

באר משה • באר יחזקאל

- א -

דיני חולה, סוף החיים וגוסס

השתלת אברים. אדם להביא עצמו לידי סכנה ע"י ניתוח, תרופות כו'. גדר החיוב להחיות חולה מסוכן וזקן, אימתי ועד כמה. חיוב החזרה לחיים, אימתי ואיך. אימתי להתום על אי החיותו.

- ב -

דיני מגיעת הריון

דין סכנה, גדר של סכנה. דיני היתר ואיסור. אופני ההשתמשות למניע"ה. דיני סירוס. דינים הנוגעים לשבת, גדה.

ספר

סמא דחיי

מאת הגאון הגדול
משיירי כנסת הגדולה, פוסק הדור, רב רבנן
מרן רבי משה שטערן זצלה"ה
אב"ד דעברעצין יצ"ו
והוא הנקרא סמא דחיי - באר משה

והחונה עליו ספר
באר יחזקאל
והוא תשלים הענינים עפ"י התקדמות זמנינו והרחבת
הנידונים על פי יסודי דברי המחבר

נלקט ונערך מתוך כתבי יד בהוספות והרחבת ההלכה ע"י
שמעון שאול יחזקאל שווארץ
בן הגה"צ אב"ד עיר הבירה ווינא שליט"א
חתן הגה"צ אב"ד דעברעצין שליט"א
דומ"ץ דעברעצין
מהדורא א' תש"ס
מהדורא מתוקנת ומורחבת תשע"ח

זכרון נצח - לזכר ולעילוי נשמת

על גוויל קודש ייחזק זכרו של אדוני אבי מו"ר, ה' גברא רבא ויקרא, מופלא במעשיו ושלם בדרכיו, הניח אחריו משפחה לתפארת והנחיל להם מורשת אבותיו, נעים הליכות אשר קידש והאהיב שם שמים ביושר דרכיו ובנקיון כפיו, עבד את בוראו בשמחה והידר במצוותיו בחביבות יתירה, קבע עתים לתורה, תלמיד ובן אחות אשת הגה"צ בעל ערוגת הבשם זכ"ע

מו"ה ר' אלעזר אליהו בן ר' ראובן הכהן הי"ד שפיטצער

בשנות הזעם שנת תש"ד נחטף ע"י הרשעים בחצי ימיו, ולא נודע קבורתו עד היום, ונקבע יום היארציי"ט כ"ז אדר

אמי מרת טושנא בת ר' בנימין פאשקוס ע"ה

עמדה לצד בעלה, ואחר שנות הזעם גידלה בניה במסירות נפש, וראתה פירותיה בחייה

נפטרה ח' תמוז תשל"ח

זכות ההדרת הספר סמא דחיי - א' יהיה לעילוי נשמתם, וזכות התורה וההוראה יעמוד להם להרכות טובה לנפשם ונשמתם, וכצל כנפי עליון ימצאו מנוחה נכונה לעולמים.

הונצח ע"י בנם הרבני הנגיד המפואר איש תבונות

מוה"ר ר' בנימין הכהן שפיטצער הי"ד

מראשי ונאמני קהל יסודי התורה דעברעצין, מתפלל קבוע ליותר מחמשים שנה כולם שוים לטובה, וחיבה יתירה נודעת לו ממרן רבינו זצ"ל ועתה זכה לזכות את ישראל בכתבי מרן אחרי שהזיל מכיסו להוצאות הספר

ונכון בקראו שמו

'מהדורת שפיטצער'

כל אלה יעמוד לו לבני ביתו ולזרעו אחריו לחיי אריכי בבריאות השלימות ולא יחסר לו כל טוב כל ימי חייו אכ"ר

הבהרה

מודעה לכל מעיין ולומד, הספר לא ניתן להורות ממנו, אלא כל נידון ועובדא חייבים לדון בפני עצמו עם מורה הוראה מובהק הבקי ומומחה בענינים אלו, הן בהלכותיה והן שיודע ההתקדמות באופני הרפואות והמכשירים של זמנינו, אשר בכל שינוי כחוט השערה גם הדין עשויה להשתנות.

***

'תמצית היוצא' בחלק 'באר משה' לא נעשה ע"י מרן רבינו אלא המו"ל הוציא תמצית דברי הרב בכדי להקל על הלומד ולהביא אל יסודי ההלכה בענינים אלו, אבל חלילה מלהורות וליקח מסקנא ממנה, אלא על המעיין ללמוד כל תוכן דברי רבינו בפנים ועל ידו לבוא אל המסקנא.

גם 'תמצית הבאר יחזקאל' לא ניתן להורות ממנה, אלא מסייע על הלומד והמעיין בכל התוכן להגיע אל המכוון.

Rabbi S. Y. Schwartz

1261 48th st.

Brooklyn N.Y. 11219

646 919 2754

© כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיק בלי רשות

אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק ברוקלין נ.י. י"ע"א

הן הראה לפני רומע"כ ידידי חביבי הגאון הגדול מופלא ומופלא מאוד ובידידי קאמינא כי הוא כלי מלא וגדוש בכל חלקי השו"ע וגדולי הפוסקים הסובבים עלי שלחן ואף גם עומד ומשמש את עדת ישראל בבית דינא דילן בשאלות הדופקים על דלתי בית הוראה לדעת את המעשה אשר יעשו והוא כאחד המורי הוראה הכי מובהקים המפורסמים, את הכל עושה בשים שכל וסברא ישרה ה"ה הגאון מוה"ר **שאול יהוקאל שווארץ** שליט"א דומ"ץ דעברעצין, אשר הניף ידו בתורת אבות אשר איתמחי מכבר לאוקמי גירסא של מו"ח וקינו הגאון הפוסק הגדול יחיד בדורו כעל **באר משה** אב"ד דעברעצין וצ"ל בכמה הלכתא גבירתא אשר נתקבל באהבה וחדוה בקרב שוחרי תורה והמוצי"ם, ועתה עוה"פ הרים ידו בגבורה לסדר היבור גדול רב הכמות והאיכות בענייני חמורים ומסובכים בהגדרת חיות האדם וחוב הצלתו והמסתעף, אשר הלכות אלו שכיחים מאוד בזמנינו בשאלות החדשות העולה על השלחן תמיד, ועדיין לא מצינו ספר פתרון האיך לדון ולהורות, וזקינו הפוסק האדיר נ"ע אשר השליך את גיוו מנגד ועמד על העם מובקר עד ערב לא מנע הטיב גם מזה והשאיר אחריו הרבה פסקים וכתבים בעניינים אלו, וכן בדיני מניעת הריון, ורובן עדיין לא נדפסו, והדברים יעידון על עצמן דממקום גבוה קזכו ומפנה קדוש נובע שכל פסקיו היו בדעת ובמשקל וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום.

והנה כבוד נכדו המחבר הרב הגאון הנ"ל בא וסידרו בהבנה יתירה ובהירות ובשיקול הדעת נמונה, ואף גם הוסיף תוספות מרובה על הנ"ל בשים שכל וממיר וסביר בסבאר ישרה והעלה בחריפות ובקיאיות יסודות חזקים בהלכות אלו עפ"י דברי הש"ס והפוסקים, ועברתי על חלק גדול מן הספר ואומר ברקאי כי מצאתי בו תורה שלימה בהלכות קשות אשר היו מעורפל עד כה, ועתה נתלבנו ונסדרו בבהירות נפלא, ומשנתנו הוציא זך ונקי, דברי הפוסקים והוראתם פרושים כשמלה, קילורין לעיניים. ולהמורים ולגדולי הפוסקים יחידיו סגולה שיחי' שלהם בלבד מסור עיניים אלו להורות יהיה הספר למאירת עיניים ולתועלת גדול כי לא נראה כבושם הזה, וע"י יבואו לדעת איך לגשת ולדון בדברים חמורים כאלו, אבל הדבר מובן שאין הלכות קשות כאלו מסורים ביד כל אדם מהמון עם המעיין בספר הלז להורות לעצמו, אלא להם יועיל הספר לדעת לשאול כשאלת חכם שהוא חצי תשובה. ונכון בנקבו שמו בשם סמא דהיי אשר כשמו כן הוא כי גופה של תורה הוא אשר מסוגלת לחיים ארוכים כי הם חיינו ואורך ימינו, והוא שמירה לנו שלא נצטרך לדון בה.

וברכתי נתונה לכבוד הרה"ג המחבר שליט"א שיזכה עוד רבות בשנים לדרון ולהורות את בני" מתוך הרחבה על מי מנוחות, ויתבדהרן ספריו וחידישיו בבי מדרשא בין הלומדים והמורים, כי ראוי הוא לכך, ויקים בנו והסירותי מחלה מקרבך כי אני ה' רופאך, ובמהרה נזכה לרפואת הנפש והגוף ע"י ביאת משיחנו שיבא ויגאלנו בב"א.

ה'ת"ר ע"א
אברהם

יצחק זילברשטיין

רַב שְׁכוּנַת רֵמַת אֶלְחָן
בְּנֵי בָרֵק
וְרַב לַעֲנִינִי רִמּוּאָה בְּכַתִּי חוֹלִים בְּרַחֲבֵי א"י

ב"ד

יום ער"ח שבט תשע"ז

להרבה הג' המורה צדק דק' דעברעצין שליט"א

אני החו"מ תלמיד קטן להאי גברא רבא בעל באר משה אמנם לא זכיתי לראות את פני הגאון מרן רב מושה שטערן וצ"ל אב"ד דעברעצין אולם שתיתי בצמא את דברי קדשו בספריו הנפלאים אשר הם מתוקים מרבש ונופת צופים מלאים בתורה ויר"ש.

ולכן שמחה מלאה לבי על ספר סמא דחיי העוסק בהני הלכתא רבוותא דפקוח נפש, אשר הנשואל בהם מגונה כי היה לכל רב לדרוש בפרקי בהגי שמענתא, וכן דיני מגיע"ה הנחוצים לכל רב ומורה.

ובטחוני שכל רב ומורה הוראה יפיק מלא חפניו לבורה כשיטעים מסמא דחיי.

עבד לעבדי ה'

309
 אברהם שמואל
 יום א' (א' אדר) 1916
 משה שמואל
 ב"ד

בס"ד

להרב שאול י. שוורץ

גם אני נהניתי טובא מהספר ויזכו להגדיל תורה מתוך נחת

חיים קניבסקי

הסכמת הגאון פוסק הדור בעל שבט הלוי זצ"ל

הרב שלמה זלמן אולמן

בית שמואי 22
זכרון מאיר, בני ברק

ט"ז שבט תשע"ו

שלומים מרובים כטל וכרביבים, להגאון מוהר"ר שאול יחזקאל שליט"א שוורץ דומ"ץ דעברצין, בן הרב אב"ד וויען שליט"א וחתן הרב אב"ד דקהילת דעברצין ב"פ שליט"א אחד"ה, הנה כ"ת שליט"א ממושיך בדרכו הטובה לברר הלכה למעשה בכל ההלכות ובעיקר פסקי הלכות מזקיננו הפוסק המפורסם הגאון בעל באר משה אב"ד דעברצין זצ"ל, יעזרוהו השי"ת לברר הלכה על בוריה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ויהי ה' עמו. ועתה שעומד להוציא לאור עולם הלכות חמורות מזקיננו הג"ל בדיני סוף החיים והלכות מניע"ה [ובשמו יקרא סמא דחיי], הנני בזה לאשר בכתב אחרי שהראתי ספר זה למו"ר רבינו בעל שבט הלוי זצוק"ל ושאלתי את פיו אודות להוציא לאור עולם הספר והסכמה לכך, אחרי שראה אותו ענה לי שבודאי ראוי להדפיסו, תורת אמת בפיהו ויש להוציאו לאור, אלא שדיני מניע"ה היות שיפה הצניעות, יהיה מודפס בסוף הספר, לא בתחלה באופן בולט כ"כ [כמו שהיה אז בשעה שהראיתי לו הס'].

ברכתי צרופה שה' יתן חנו בעיני כל, ויצליח בכל עניניו ובהוצאת הספר לאור ויהיה ממזכה הרבים בהלכות אלו שנחוץ לרבנים ומורים, וירווח נחת מכל יוצ"ח בזכות אבות אשר עמו אכי"ר.

יג' כסלו
ה'תש"ס
שלמה זלמן אולמן

אברהם יונה שווארץ

אב"ד קהל ישראל - קהל חסידים

וויען עסטרייך יע"א

מלאתי שמחה שבח והודאה כאשר שלח אלי בני יקירי חמדת לבי הרב הגאון המפורסם חריף ובקי נפלא כש"ת מו"ה שמעון שאול יחזקאל שליט"א דומ"ץ דעברצין שני ספרים נפתחים אשר נקובים בשם סמא דחיי ותוכן ענינם לברר שאלות חמורות בשני שטחים בשדה ההלכה ענינים אשר מסורים אך ורק למורים מובהקים כמבואר למעיין בפנים החיבורים.

והנה יסודם של ספרים אלו הם מחמיו זקיננו של בני הג"ה הגאון המפורסם בעל שו"ת באר משה מדעברצין זצ"ל אשר פקיע שמי' כבר בדור שלפנינו לרב רבנו ואחד מעמודי ההוראה.

אמנם בני הרב זכה מדילי להוסיף תוספת מרובה על העיקר והגם שכבר אמרו חכז"ל כלום האב מעיד על בנו אולם האמת עד לעצמו והוא מילתא דעבידי לגלויי כי עיינתי בדבריו בהרבה מבירוריו בספר שלפנינו וראיתי כי בדרכו הטוב גלי' לדרעי' ונפל נהורא בי מדרשא מעמיק חקר במקורן של דברים על כל שאלה לכלליו ולפרטיו ובשכלו הוך והישר מכריע בס"ד בדעת תורה וטעמו טעם זקנים.

ותפלתי שגורה בפי כי כאשר נתקבלו הוראותיו של בני הרב אצל יושבי על מדין כן יתקבלו גם ספריו אלו בי מדרשא ויהא רעוא מן קדם אבונא דבשמיא שלא יכשל ח"ו בדבר הלכה לעולם אכי"ר

וע"ז באעה"ח בימים אשר קיימו וקבלו תורה"ק באהבה

פרוס ימי הפורים תשע"ו לפ"ק

יג' כסלו
ה'תש"ס
אברהם יונה שווארץ

שלמה צבי שטערן

בלאטמו"ר הגאון רבי משה זצ"ל
במות"ם שו"ת באר משה וש"ס
אב"ד דעברעצין יצ"ו
ברוקלין יע"א

בס"ד

י"ז אדר תשע"ו לפ"ק

שׁוֹשׁ אִשִּׁישׁ בַּה' תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאַלְמֹקִי כִּי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי יִשְׁעִי מִעֵיל צִדְקָה יַעֲמֵנוּ שְׂמֹחָה
בְּכַפְלֵי כְּפָלִיִּים אֲשֶׁר יוֹצֵא לְאוֹר סֵפֶר נִפְלָא הַפְּלֵא סֵמָא דַּחִי אֲשֶׁר בּוֹ שְׁנֵי סְפָרִים
נִפְתָּחִים הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה, הָרֵאשׁוֹן בַּעֲנִין דִּינֵי הַחַיִּים וְכו', וְחֶלֶק שְׁנֵי בְּדִינֵי מְנִיעַת הָרִיוּן,
מֵאֲמָמוֹר הַגָּאון הַצַּדִּיק מְגִדּוּלֵי פִּסְקֵי הָדוֹר בַּעַל בָּאֵר מֹשֶׁה זצ"ל שֶׁהִיא תַל תְּלִפְיוֹת לְכָל
שׂוֹאֵל וּמִבְקֵשׁ בְּכָל עֲנִינֵי הַלְכָה, וּבִנְיָנֵם הַלְכוֹת קִשּׁוֹת אֵלּוּ שֶׁהוּא הִיָּה בְּזִמְנֵהוּ כִּמְעַט הִיָּחִיד
מוֹמַחָה בַּעֲיָרָנוּ שֶׁה' דָּן בְּשִׁאלוֹת בְּשְׁנֵי הַנִּידוּנִים הַנִּלְ, וְהוּא כְּתֹבָם אִזְ עָלֵי לֹחַ אַחַת הֵנָּה
וְאַחַת הֵנָּה, וְהִיָּה מוֹפֵץ בֵּין הַמּוֹן כְּתָבִיו, וְעַתָּה בַּעֲה"י יוֹצֵא לְאוֹר עוֹלָם, וְזִכּוֹת גָּדוֹל הוּא
שֶׁשְׁפֹתוֹתָיו יִהְיוּ דּוֹבְבוֹת בִּיּוֹתֵר ע"י הַפְּצַת חִידוּשָׁיו, וּבִפְרָט שֶׁהוּא מַעֲנִינִים כָּאֵלּוּ שֶׁלֹּא נִמְצָא
כִּמְעַט כְּמוֹהוּ, כִּי לֹא מִצִּינוּ מְגִדּוּלֵי הָדוֹר שִׁיכְתְּבוּ כ"א בְּדֶרֶךְ רַמְזוֹ אוֹ לֵכָה"י מִעַט מְזַעִיר שֵׁם
וְזַעִיר שֵׁם, וְעַתָּה בְּזִמְנֵינוּ אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִישָׁעַן וְחֻלָּל גָּדוֹל יֵשׁ בְּזִמְנֵינוּ בַּעֲנִינִים חֲמוּרִים אֵלּוּ
לְדַעַת אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוֹן כְּפִי הוֹרָאָה גְּדוּלֵי וּפּוֹסְקֵי הָדוֹר שֶׁלִּפְנֵינוּ, וְבֵא חֲתָנִי כְּבִי
הָרַב הַגָּאון הַמּוֹפְלָא וְהַמּוֹפְלַג הַמְּפֹרָסִם שֶׁרְבִים קָמִים לְפָתְחוֹ לְדַעַת אֶת דְּבַר ה' זֶה הַלְכָה
מוֹהַר"ר שְׂאוֹל יִחְזַקְאֵל שׁוּוֹרָאָץ שֶׁלִּיט"א דוּמ"ץ דַּעֲבֵרֶעֶצִין יצ"ו וְקִיבֵץ וְעִימַר כָּל הַכְּתָבִים
שֶׁל אֲמָמוֹר וְסִידְרָם דְּבַר דִּיבּוֹר עַל אוֹפְנֵיו, וְגַם הוֹסִיף מִדִּילִיָּה לְפָרֵשׁ וּלְלַבֵּן הַהֲלָכוֹת וְכֵן
כָּל מִצְיָאוֹת הָעֲנִינִים שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מֵאִזְ וְעַתָּה הוֹסִיף לְבַרֵּר בְּטֵי עַפ"י דְּבָרֵי אֲמָמוֹר וְדְבָרֵי
הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים מִדְּמָה מִלְתָּא לְמִלְתָּא בְּדַעַה יִשְׂרָאֵל וְסִבְרָא נְכוֹנָה, וְכִבְרֵי אִיתְמַחֵי גְבֵרָא
מְגִדּוּלֵי הָרַבָּנִים עַל סְפָרִים שֶׁכִּבְרֵי הוֹצִיא לְאוֹר וְנִתְקַבְּלוּ בְּכָל קְצוֹי תַּבֵּל וּבִפְרָט עַל סֵפֶר זֶה
שֶׁהַלְכוֹתֶיהָ הֵמָּה הַלְכוֹת שְׁכָל מוֹרָה וְדָאִין כְּשֶׁבֶא לְפָנֵינוּ שִׁאלוֹת כָּאֵלּוּ אֲבָרְיוֹ מִזְדַּעְדְּעוּזִים
וְדָא לְדָא נִקְשָׁן וּמִשִּׁיבִים בְּכוֹבֵד רֹאשׁ וּבִישׁוּבֵי הַדַּעַת וְיֵשׁ שְׂמוֹנִיעִים עֲצָמָם כָּלֵל מִלְּהִשִּׁיב עַל
שִׁאלוֹת אֵלּוּ מִפְּהֶד הָדִין, וְהוּא בָּא וְעָמַל וְיָגַע בְּהַפֵּךְ בַּהּ וּבְהַפֵּךְ בַּהּ דְּכוּלָּה בַּהּ וְנִכְרֵי מִלְּאֻכַּת
הָעֲבוּרָה שֶׁהוֹצִיא דְּבַר מִתּוֹקֵן שְׂמוֹנִתוֹ זֶה וְנָקִי, כְּשֶׁלַּחַן הָעֶרְוָה וּמוֹכֵן לֵאכּוֹל. וּכְמוֹכֵן לֹא
נִיתְּנוּ הַלְכוֹת הַלְלוּ אֵלּא לְמוֹרָה הוֹרָאָה שֶׁעֵסְקוּ בַּעֲנִינִים אֵלּוּ וּשְׂמִישׁוֹ בְּהוֹרָאָה.

וְכוֹהֵה אֵצֶא כְּשִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבִרְכָּה צִלַח וּרְכַב עַל דְּבַר עֲנוּה וְצִדְקָה כֹּה יוֹסִיף וְכֵה יִרְבֶּה
לְבַרֵּר וּלְלַבֵּן הַלְכוֹת הָרַבָּה נִחְזָצִים כְּדִי שִׁתְּרוּמָם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה עַד שְׁנוּכָה כְּלָנוּ יַחַד
בְּמַהֲרָה לְאוֹרֵנוּ בְּבִיאַת גּוֹאֵל צִדְקֵינוּ בְּכ"א

שלמה צבי שטערן
ע"פ
13/3/2013

שער הספר

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִייעֵן וְהִגִּיעֵנוּ מְרִישָׁא עַד כָּאן, אַחֵר שְׁנִים רַבּוֹת בְּלִימוּד וּבִירּוֹר הַלְכוֹת קִשּׁוֹת אֵלּוּ, וְיִדְעֵנָא גַּם יִדְעֵנָא כִּי אִישׁ בַּעַר אֲנִי וְלֹא אֲדַע וְמָה אֲנִי שְׂאֲכַנְס לְפָנֵי וּלְפָנִים
הַלְכוֹת קִשּׁוֹת וּמִסּוֹבְכוֹת כָּאֵלּוּ, אֲכֵן מְרִאשִׁית לֹא נִכְנַסְתִּי אֵלּא לְהוֹצִיא לְאוֹר עוֹלָם אֶת
חִידוּשֵׁי מוֹחוֹ"ז הַגַּה"צ גִּאב"ד דַּעֲבֵרֶעֶצִין זצ"ל, וְכִבְר יוֹתֵר מַעֲשֶׂרָה שְׁנִים שֶׁהִיָּה נִפְוֵץ חֶלֶק
הַיָּבֵאֵר מֹשֶׁה' בְּבִי מִדְּרָשָׁא אֲצֵל רַבֵּנָן וּמוֹרֵי הוֹרָאָה, הָגַם שֶׁלֹּא בְּאוֹפֵן סֵפֶר מוֹגֵה וְשִׁלָּם אֵלּא
בְּעוֹרֹת קוֹנְטֵרַס קֶטֶן שֶׁלֹּא כְּסֹדֵר הָרֵאוּי וְכו', אֲבָל דִּי לְלִמּוּד מִמֶּנּוּ מַהֲלַךְ הַהוֹרָאָה בְּדַעַת
רַבֵּינוּ הַבָּאֵר מֹשֶׁה זצ"ל. וְאַמְנָם עַל שֶׁלֹּא בְּאַתִּי, אַחֲרֵי שֶׁרֵאִיתִי סְפָרִים אַחֲרִים מְבִיאִים
מִשְׁמֵנו אֶת דְּבָרֵינוּ שֶׁלֹּא בְּשִׁלְיָמוֹתָם, אוֹ שֶׁהִעֲתִיקוּ הַלְכוֹת שְׁלִימוֹת אֲבָל לֹא הִבִּיאוּם בְּשֵׁם
אֲמָרָם, לְכֵן הִרְגַּשְׁתִּי חוֹבָה לְהוֹצִיאָו בְּדָפּוֹס בְּאוֹפֵן סֵפֶר מוֹגֵה כּוֹלֵו בַּהֲדָר וְאוֹמֵר כְּבוֹד.

כְּשֶׁבֵאִיתִי לְיָדִי מַעֲשֶׂה לְהוֹצִיאָו לְאוֹר עוֹלָם בְּאוֹפֵן סֵפֶר שְׁלָם, הִעִירוּ לִי כְּמוֹהַ מְרַבֵּנָן דְּכַהִיּוֹם
נִשְׁתַּנָּה הָרַבָּה מִמִּצְיָאוֹת הַדְּבָרִים מְכַפִּי שֶׁהָיוּ בְּזִמְנֵי שֶׁכְּתֹבָם רַבֵּינוּ ז"ל, וְאֵיךְ אֲפִשֶׁר לְהַגִּישׁ
הַלְכוֹת בְּנוִיִּים עַל מִצְיָאוֹת שֶׁכִּבְרֵי אֵינָם, (אֲבָל לִזְמַן כִּיִּלּוֹ הָרַבָּנִים שֶׁבְּדוֹר הַקָּדוֹם לֹא הָיוּ בְּקִיָּאִין בְּהוִיִּית
הָעוֹלָם בְּעֲנִינִים אֵלּוּ, דֶּרֶךְ כֹּזֵה נִקְטָו מִדְּוֵעַ כָּל הַמַּתְהַדְּשִׁים לְמִינֵיהֶם שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת כִּיִּלּוֹ דוֹר הַחֲדָשׁ יוֹדְעִים הָרַבָּה
יוֹתֵר מִדּוֹר הַקָּדוֹם וְאֲשֶׁר לְפָנָיו אֵין דְּבָרֵיהֶם מַעֲלִים וְמוֹדִידִים בְּהַלְכָה. וְאַם נִקְשׁוּ הֵי אִזְ אוֹי לֵהֶם לְבִנְיָנֵם שֶׁל
אֵלּוּ הַחוֹשְׁבִים כֵּן עַתָּה, דְּמָה יַעֲנוּ כְּשֶׁדּוֹר הַחֲדָשׁ יֵאֲמְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם לֹא יִדְעוּ...), הֵנָּה הָאֲמָת שֶׁהִתְשׁוּבָה
עַל כֵּךְ פְּשׁוּט שֶׁהִעִיקֵר הוּא יִסּוּדוֹת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ נִלְמַד הַהוֹרָאָה לְמָה שִׁשִּׁיךְ עַתָּה,
וְהִרִי הַש"ס וְהַשׁו"ע ג"כ לְפָנֵינוּ אֵלֶּף וְחֲצִי אֵלֶּף שְׁנֵה נִכְתְּבוּ, וְעַל יִסּוּדָן אֲנִי בּוֹנִים כָּל הַהֲלָכוֹת
הַנוֹגְעִים גַּם עַתָּה בְּזִמְנֵנוּ, הִיעֲלָה עַל הַדַּעַת חֲלִילָה לִזְמַן שֶׁנִּתְחַלְּפָה הוֹרָאָה וּמִסְקֶנָה חֲכָמֵינוּ
וְז"ל כִּי לֹא הִיָּה לְפָנֵיהֶם הַמִּצְיָאוֹת שֶׁל זְמַנֵּנוּ, אוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּהוִיִּית הָעוֹלָם שֶׁל עַתָּה,
הֵם מְלֹמְרֵי כֵן, כִּי דְבָרֵיהֶם הֵם לָנוּ כִּיִּסּוּד בֵּל תִּימּוֹט לְעוֹלָמִי עַד, וְכִמּוֹ כֵּן הוּא דְבָרֵי גְּדוּלֵי
הַתּוֹרָה הָגַם שֶׁכְּתְּבוּ כְּפִי אֵיךְ שֶׁהִיָּה בְּזִמְנֵיהֶם, אֲבָל יִסּוּדוֹת דְּבָרֵיהֶם הוּא לָנוּ לְעִינֵיִם בְּכָל
הַשְׁתַּכְלָלוֹת הַחֲדָשׁוֹת הַיּוֹצֵאִין יוֹם יוֹם, וְהֵם יִהְיֶה לָנוּ לִיִּסּוּד מוֹצֵק עַד עוֹלָם, כִּי זֹאת הַתּוֹרָה
לֹא תֵהָא מוֹחֲלֶפֶת, אֵלּא חִיבִים לְדַעַת אֵיךְ לְדַמּוֹת מִלְתָּא לְמִלְתָּא, וְעַל זֶה בְּאַתִּי בְּתוֹסַפַּת
חִיבּוֹר 'בָּאֵר יִחְזַקְאֵל', שֶׁאֲזַרְתִּי חִיל לְבַרֵּר הַהֲלָכָה וְהַמִּצְיָאוֹת כְּפִי הַתְּקַדְּמוֹת זְמַנֵּנוּ (וְהֵם שֶׁם
זֶה כִּמְעַט א"א, כִּי מָה שֶׁכְּתַבְתִּי לְפָנֵי שְׁנֵתִים כְּבֵר נִשְׁתַּנָּה קֶצֶת וְכו'), וְכֵן לְהִבְיָא כָּל הַנִּידוּנִים כְּפִי הִישַׁג
יָדִי, לְהַצִּיעַ סוּגִיּוֹת הַש"ס וְדְבָרֵי הַפּוֹסְקִים בְּכָל אֵלֶּה, וּבִיָּחִיד עִם יִסּוּדוֹת הַדִּינִים שֶׁכְּתֹב מוֹחוֹ"ז
ז"ל הַשְׁלַמְתִּי עַד כְּמוֹהַ שֶׁאֲפִשֶׁר בְּכָל הַשִּׁאלוֹת הַשְׁכִּיחוֹת יוֹם יוֹם, בֵּין בְּדִינֵי סוֹף הַחַיִּים וּבֵין
בְּדִינֵי מְנִיעָה.

כְּאִמּוֹר, עִיקֵר וִיִּסּוּד הַסֵּפֶר הוּא חֶלֶק 'סֵמָא דַּחִי' - בָּאֵר מֹשֶׁה' הַכוֹלֵל אֶתּוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים
יִסּוּדִים לְמוֹרִים וְלְרַבָּנִים שֶׁלִּקְטְנוּ מִתּוֹךְ כְּתָבֵי יָד מוֹרֵי חֲמִי וְזִקְנֵי גִאב"ד דַּעֲבֵרֶעֶצִין זצ"ל
שֶׁהִיָּה יָחִיד בְּדוֹרוֹ בְּגִדְלוֹתוֹ בְּהוֹרָאָה וְלְהַעֲמִיק בְּשִׁאלוֹת הַמִּצְיָאוֹת שֶׁעָלוּ עַל הַשְּׁלַחָן, וְהַלְכוֹת

הללו היה אצלו מן השאלות השכיחות יום יום, ונכנס בעובי הקורה לבארם, אולם כתבם למקוטעים, ולא כולם בהמשך אחד, מעט מזעיר הדפים בקובצי הלכה (כגון מקצת מדיני חולה נדפס בקובץ 'בשבילי הרפואה' ממוכר רפואה צאנז), ויש שגם נדפס בשו"ת באר משה, אבל רובם השאיר בכתב יד ולא נדפס בחייו, אבל רצונו ה' עז להוציאם לאור כמו שכתב בספרו באר משה שה' בדעתו להדפיס ספר זה ולקרותו בשם 'החולה והרופא בד' חלקי השו"ע', ולא אסתייע מלתא היותו טרוד במלאכתו לעמוד לימין השואלים הרבים שהשכימו לפתחו יום וליל לא ישבותו, וזכות המחבר עלתה לנו לגמור מחשבתו לטובה. וכמו כן הוא חלק דיני מניע"ה (ועיי"ש בהקדמת דבריו מש"כ).

היות שרוב הדברים כתב באריכות, לכן בסוף כל ענין הצגנו 'תמצית היוצא' שזה יהיה סיוע ללומד הספר להגיע אל המכוון לדעת את תמצית ההלכה היוצא אחר שעיין בפנים בדברי המחבר, ולכן הגם שהם לקוחים מלשונו, הצגנו למטה למען תדע שאינם גוף דברי המחבר. ומה שהקפנו בסוגריים הם משמעות דבריו לכל לומד ומעיין. ומהאי טעמא שמתי אותו בשולי הגליון ולא למעלה כדרך שאר חיבורים. ודי בהערה זו.

הספר מורכב משני נושאים חמורים, דיני סוף החיים, ודיני מניעת הריון, אבל יסוד אחד מאחדם, דיני סוף החיים, אם להאריכו וכו', ודיני הריון, אם למנעו וכו', לדון בדיני נפשות אם להחיות נפש אשר כבר חי, וכן אם להביא עוד נפש חי בעולם, וד"ל, אשר ענינים חמורים אלו לא ניתן אלא ביד המורה המובהק אשר יש לו יד ושם בענינים אלו, ולכן קבענו ביחד להיות בכרך אחד. וקבעתי דיני מניעת הריון בסוף הספר, כי כן נצטוויתי מפי הגאון הגדול פוסק הדור הגר"ש וואזנר זצ"ל בעל שבט הלוי אחרי שראה כל כתבי רבינו אמר שמן הנכון שלא להדפיס דיני מניעת הריון ככרך בפני עצמו אלא לצרף לאיזה מספרי רבינו בסוף הכרך, ומצאתי היותו ראוי להיות מצורף בסוף דיני החיים כנ"ל, וגם מפני שהם ענינים שלא ניתן להמון עם כי אם להמורים.

קראתי שם הספר 'סמא דחיי' עפי"ד חכמינו ז"ל בגמ' תענית (ו' ע"א), כל העוסק בתורה לשמה נעשית לו סם חיים, והיינו למיימינים בה, כדברי הגמרא (שבת פ"ח ע"ב) למיימינים בה היא סמא דחיי כו'. כמו"כ ההלכות שבספר זו המיימינים וההולכין בה עפ"י תורה ואין מורין לעצמם היתר אלא כולה עפ"י דרך התורה וההוראה הנכונה, אז יהיה להם כל אלו ליסמא דחיי. ועי' מה שכתב בזהר (ח"ג קע"ט): אמר רבי יהודה, והא כתיב וזאת עשו להם וחיו וכו', מאן דאחיד סמא דמותא, אי לא יערב ביה סמא דחיי, הא ודאי ימות, ועל דא וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו, בגין דסמא דחיי מערב בהדיה, וזאת עשו וחיו ולא ימותו כו', עכ"ד.

חז"ל אמרו שלעולם יתפלל אדם עד שלא יחלה, והתפלה שגורה בפי כל בר ישראל שמבקשים בריש שתא (בתשלך) 'ותשלח רפואה שלימה לכל חולי עמך לישראל כו'.

פריימים מדורשיך תתמיד בריאותם שלא יחלו ח"ו. ובפינו נוסף תפלה לאל חי, שלא **נשך לשאת** ולדון אלא אך ורק בדיני חיים וקיימים, וטוב וחסד ירדפו אותנו כל ימי חינו, **שפה כלנו לחיי אריכי** וסייעתא דשמיא ולסם החיים שהוא התורה אכ"ר.

חובת הכן אל האב להכיר לטובה, ה"ה אאמו"ר עט"ר הגה"צ המפורסם אב"ד עיר **הצידה ווינא** שליט"א בעמ"ס שו"ת אבני ברזל, מורי בחלק התורה, ורבי גם בעבודת יד **הנתיבה** לדון בפלפול התורה והלכה, ולזכותו עומד כתיבת החידושים וספרי הלכה, יאריך **די ימיו בטוב** ובנעימים להרבות פעלים לתורה ולתעודה, וביחד עם אמו"ר הצוה"ח שתחי' **חנו לראות** בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות.

ברכה קובע לעצמו מו"ח בן יקר לאביו רבינו זצ"ל בהוראה ובמעשה, ה"ה הגה"צ **המפורסם** רבי שלמה צבי שטערן שליט"א אב"ד דעברעצין שעמו אתו דנתי מעניני הספר, **זמם עבר** עליו מרישא עד גמירא, והעיר והאיר בהם כיד ה' הטובה עליו.

הרבה שאבתי וקניתי בענינים אלו במשך השנים מהגאון הצדיק מורי רבי יחזקאל **ראטה** שליט"א גאב"ד קארלסבורג בשעה שדנתי להשיב לשואלים דבר ה' זו הלכה בבית **חוראה** שתחת חסותו 'בית תלמוד להוראה', וכן למדתי מהיושב ראשון במלכות בני דינא **רבה** ה"ה הגאון המפורסם מוה"ר רבי צבי אויש שליט"א אב"ד וואלקאן שיש לו יד ושם **ומורה** מובהק בענינים חמורים הנידונים בספר הדין, והוא גם יושב ראש אירגון 'חיים **ארוכים'** שהירבו לתקן בענין חמור זו דסוף החיים, בנוסף לשאלות החמורות דמניע"ה שידוע **בקיאותו** ומומחיתו באלה, יתן לו ה' חיים ארוכים ושפע קודש להמשיך הלאה במלאכתו **מלאכת** הקודש לעמוד לימין עם ישראל, ולרוב המון עם הנושעים על ידו.

חובה עלי להכיר לטובה ידידי הנעלה שעבד מלאכה קשה בתיקוני הספר להיות נקי מכל **כחל וסרק**, ה"ה הרב הגאון מוהר"ר משה דוב בלייער שליט"א רב דקהל חמודי צבי רייזוויץ **ודומ"ץ** סערט וויזניץ ב"פ, וחותרם עבודתו ניכר בשלימות החיבור, ישלם ה' פעלו ותהי' **משכרתו** שלימה מעם ה'.

ובחדא מחתא לא אמנע טוב ממעשי ידיי להתפאר של הרה"ג ר' יעקב תנחום פירסט **שליט"א** שג"כ עבר ותיקן במומחיתו כמה חלקים מן הספר, תשואת חן חן לו.

אחרון חביב אזכיר לטובה את שהמציא ואיפשר לנו להוציא לאור עולם ספר הדין, אחד **מטובי** קהלתינו קהל יסודי התורה דעברעצין, ה"ה הרבני הנגיד המפואר איש רב תבונות **ופאר** המדות מוה"ר בנימין שפיצער הי"ו, שחמשים שנה כבר דבוק לבית מדרשו, והיה **מקורב** לרבינו זצ"ל, ועל שמו יקרא הספר 'מהדורת שפיטצער'. בטחוני שזכות התורה **שבספר** זה יעמוד לו ולבניו ולבני בניו עד עולם.

גם אזכיר לטובה את קרובינו ש"ב לרבינו זצ"ל שנטל חלק נכבד בהוצאת הספר, ה"ה **הרבני** הנכבד איש אציל הרוח וכביר המעש מוה"ר מרדכי אהרן גאמבא הי"ו, בטוח אני

באלה שסיוע החשובה למען הדפסת הספר יעמוד לזכותו ולזכות כל משפחתו הכבודה שיחיו לאורך ימים וטובים, ומעתה יהיה לו אך טוב וחסד כל ימי חייו, אכ"ר.

בצאתי אחלה לפני ה' שזכנו עוד לשבת בחסותו, להיות דבוק בתורתו, ללמוד מתוך שלות הנפש, וללמד בלי מכשול הוראה למעשה בכתב ובעל פה להמון עם ולימוד הלכות לשומעי לקחי תלמידי חכמים מופלגים, לשמור את דבר ה' זו הלכה, לעשות ולקיים, ולא אבוש ולא אכלם לעולם ועד, ואזכה ביחד עם זוגתי הצדיקת והחסידה שתחי' - שרק על ידה יכולתי להגיע עד הלום - לראות מתוך נחת את בנינו ובנותינו מגודלים בתורה ועבודה, ולראות שמחה גם בצאצאי צאצאינו שיחי' לאי"ט, כלנו יודעי שמיך ולומדי תורתך לשמה, עדי נזכה לשמוע קולו של גואלנו בב"א.

שאל יחזקאל שווארץ

תוכן הענינים

חלק א'

- הקדמה • שער החיים -

השקפת התורה - הסברה לחיים

מז **חיוב ההשתדלות בהחזקת חיי החולה והזקן, על פי דין התורה והשקפתה**

- אין חילוק בין איש צעיר לזקן הבא בימים, מ"ע מה"ת לרפאות ולא להזניח
- גם אם החולה לא יקיים מצות בפועל כ"א במחשבה נמי יש אותו מצוה וחיוב
- גם בעומד בסף המות יש סיבה להחזיקו בחיים
- בימינו בהמצאות החדשות חייבים להאריך חיי החולה, אע"פ שפעם לא הי'
- להזניח חיי סופני דומה כמוזיח אדם בריא שנחלה קצת וההנחה יגרום המוות
- חיי שעה כחיי עולם נחשב כלפי קב"ה
- גם בנפל לתרדמה (קאומ"א), אם יש תקוה שיחזור, אף רק במחשבת מוחו, חייבין לעשות כל מצדקי
- כ"ש אם יוכל לדבר, אע"פ שאין בידו לעשות שום מעשה
- גם אם יש יסורין, הוא חלק מטובתו
- אף הסובל יסורים אין היתר להניחו לגוע למות
- לחץ הרופאים משפיעים על בני המשפחה להזניח ולא לבקש תרופה
- באיש צעיר ומתגולל ביסורים היו עישין כל מצדקי להחלימו, ה"ה בזקן וחולה מסוכן

נב **חומר איסור הפלה, החוב לשאול הוות דעת התורה בכל גידון**

- גם עיבור נקרא 'נפש אדם'
- כל המרהם על האזורים סופי נעשה אכזר על הרחמנים
- מי שאינו הולך כהוראת התורה סופו מתיר האסור וכו', והמורה חייב לברר האמת ומקרוכ

- באר משה -

דיני חולה וגוסס השתלת אברים והמסתעף

נה **דין א' • חיוב התנהגות בחולה גוסס**

דין גוסס בחול ובשבת

- הבדל בין גורם למיתה או הסרת מונע
- הזאת הגוף שנקרב מיתתו
- להסיר דבר המונע מיתתו
- חילוק בין עשיית מעשה מבלי הזזה, ובין הסרת מונע
- הכרת רעספירעיטא"ד או אינטריווינו"ס
- אם יש חיוב להחליף האינטריווינוס להמשיך חיותו
- טריפה או גוסס הפסקת חיונו

- גוסס ג' ימים
- להאריך חיי הגוסס כהן רופא לטפל בו
- לחלל שבת עבור גוסס
- חילול שבת בגוסס ג' ימים
- היתר לינשא באשתו של גוסס ג' ימים
- תינוק שנולד בחולי שאינו יכול לחיות אם להאריך חיי שעה
- רופא כהן בטיפול גוסס

רפואה ספק יועיל או יזיק

סה

חולה מסוכן אם יעשו נתוח ויצליח אפשר שיחי' כשאר בני"א או חיים בלא סכנה, ואם לא יצליח, ימות תיכף, ובלא נתוח ימות בעוד חדש וב'

- רפואה ספק אם יאריך או אם יקצר ימיו
- ע"י רופא עכו"ם או ישראל
- לבחור בספק נפשות כדי להציל עצמו מיסורין קשין
- יש תקוה שיתרפא בלי הניתוח
- לעשות ניתוח שלפעמים מביא לידי סכנה, כי החולי מגיע פעמים חשיש מות

פעולה לקצר חיי צער

סה

דין רצח מתוך חמלה

דין תפלה על חולה המפרכסת מתוך צער שימות

- גוסס בצער גדול או מבקש לקצר חיייו
- אין אדם בעלים על גופו לקצר חיייו
- להרוג מלך או שאר בני"א כשמבקש כן
- חילוק בין חובל בעצמו למצווה לאחר לחבול בו
- מויד ממונו
- המבייש את הערום
- אומר לחבירו חבול בי ותהי' פטור
- הגורם מיתה לעצמו דינו כרוצח
- מאבד עצמו לדעת
- הודאת פיו שהרג נפש אם הורגין אותו
- מאבד עצמו לדעת מתוך יסורין דינו כרוצח
- תפלה על חולה שימות
- אין לפרש בתפלתו שימות, רק להסיר היסורין
- לכו"ע שדי להתפלל כנ"ל
- השתדלות למיתה במקום צער ויסורין
- אב חולה מבקש ומזהיר הבן להביא לו דבר שיגרום סכנה

השתלת הלב

דין השתלת הלב

- השתלה מגוסס בידי שמים
- גוסס ביד"א או טריפה להסיר הלב
- מחללין השבת על טריפה
- עכו"ם אומר תנו לנו אחד מכם, ואחד הוא טריפה
- טריפה אם דינו כחי
- דין ההורג את הטריפה
- גוסס ביד רופא עכו"ם אם חייבין להצילו משתילת הלב
- ההורג טריפה אם חייב בדיני שמים
- שתילת הלב מחולה ברוב צער לאיש מסוכן להציל חיייו
- איסור הריגת טריפה
- חובל בטריפה

עמ

אדם טריפה

דין טריפה לענין חילול שבת

- טריפה יכול לחיות
- חילוק בין גוסס לטריפה
- ניתוח כשאר אברים - עשיית ניתוח - וספק שטא ימות ממנו, במקום יסורין

לנסות תרופה

לנסות תרופה על חולי

- לנסות תרופה במקום שא"ב סכנה
- מתגלגל ביסורין ומבקש להקל ע"י תרופה מסוכנת וכדו'

פו

קביעת הגסיסה והמיתה

קביעת הגסיסה והמיתה

- דעת החת"ס סופר
- פסיקת נשימה סימן למיתה
- המתנה אחר פסיקת נשימה
- לא לסמוך על דפיקת לב ומוח וכלי מכשירים בלבד, כי העיקר הנשימה

פה

חובל וגורם טריפה באדם

דין העושה את הטריפה אם הוא רוצה גמור לדונו בב"ד לחייבו בסייף או לא

- עשה לאדם טריפה או גוסס (ושוב מה) דינו כרוצח
- י"א שאינו כרוצח
- י"א דחייב העושה טריפה, אבל גם השני ההורג עושה חבלה
- מכה אביו טריפה אם חייב
- חובל בטריפה בשבת אם חייב, אדם טריפה אם הוא בר חיובא
- עוד י"א דעושה טריפה אינו כרוצח
- הנידון הוא מחלוקת תוס' ורמב"ם
- השותל לב מן גוסס לאדם אחר, בשניהם יש לדון אם הוא מעשה רצח
- עפ"י הדיון בשתילת אברים, ה"ה הולדה מלאכותית

צא

דין ב' השתלת אברים

השתלת אברים שאין הנשמה תלויה בהם

- אם לנדב אבר שאין הנשמה תלויה בו כדי להציל אדם מסוכן
- אם חייב אדם להכניס עצמו לספק סכנה להציל את הנמצא בודאי סכנה - בירושלמי מחייב
- מש"ס בבלי משמע דאינו חייב
- סתירת בבלי וירושלמי יש לתרץ בחילוק בין ספק השקול לחשש רחוק
- דעת הרמב"ם, וחילוק בין 'חייב' או 'יכול' להציל
- הנח לקצוץ ירך ואם לאו אמית הבירך, אם חייב לקצתן (בספק סכנה אי בלי סכנה כלל)
- דעת הרדב"ז בתשובה
- דעת הרדב"ז לאסור בספק סכנה ידיה, ובליכא סכנה אינו אלא מדת חסידות
- דעת היעב"ץ דמדת חסידות ג"כ ליכא, בשום ענין
- תמיה על יעב"ץ, חילוק יש בין יסורין של קצבה לאין לה קצבה
- סתירה בד' הרדב"ז בתשובה אחרת
- חילוק בין קרוב לודאי שלא יארע סכנה להמציל, ובין ספק השקול
- (א ב ג) דעת המאירי שיש חיוב להציל רק במקום שאין שום צל ספק על חשש סכנה לעצמו
- דעת תשובת יד אליהו

צו

- אף למחמירים אין חיוב ליכנס לספק סכנה אם יש רק ספק סכנה להניצל
- כל מעשה של השתלח אבר יש ספק סכנה להנודב ולהנידב
- שאלה אם לנדב כוליה לבני משפחה להצילו
- מצד הדין אין חיוב לנדב היית שיש ספק סכנה להנודב, ולהנידב ספק אם יהיה
- בס' חסידים א' דע"ה הרואה שרוצין להרוג ת"ח יאמר להם הרגוני, ולא הת"ח
- עפ"י הס"ח שרי לבני משפחה למסור נפשו בספק כדי להציל
- אדם אסור למסור להריגה כדי להציל חבירו מחמת אהבה שאינו תלוי בדבר
- תרומת כוליא אין ודאי סכנה, וקל אם התורם זקן שאין ראוי להוליד והנתרם צעיר
- ע"כ בני משפחה שהוא בנפשם לנדב יכולין לנדב
- תמצית דינים העולים

דיון ג' גרם סכנה בניתוח

נתוח סכנה, אך התרופות החדשות מוציאים מדי סכנה, אם בכה"ג המנדב אחד מאבריו דינו כמכניס את עצמו לידי סכנה או לא.

- מהל' המ"מ ורש"י חולה שיש בו סכנה, חילול שבת על מה שאין סכנה לו
- חולה שיש"ס אם למנוע הסכנה בלי ריפוי עד אחרי שבת, אבל אינו מרפא
- שורש המחלוקה אם שבת מפני פקוח נפש דחוי או היתרה
- סכנה עם אמצעי להסיר הסכנה אינה בגדר סכנה
- אין רא' לנידון דידן מודעת האוסרים להסתכן להצלת אחר
- לתרים כוליא להצלת אחות
- אין איסור כי יש אמצעים אשר מונעים הסכנה, אבל גם חיוב ליכא

דיון ד' ברכת הגומל

א' - מי שנדב אחד מאבריו לחבירו שה' בסכנה, ועלה כהוגן, אם צריך לברך ברכת הגומל.

- חבל בעצמו ונתרפא מברך הגומל, כ"ש הנכנס לסכנה כדי להציל הזולת
- פלגותא אם הגורם סכנה לעצמו וניצל אם מברך הגומל, ומ"מ ניד"ד מברך
- י"א שהנכנס לסכנה מפני ציווי ה' אינו מברך גומל, ניד"ד שאינו
- הנכנס לסכנה במעשיו בשביל ממון או תורה וניצל אם מברך גומל
- ברכת הגומל בעמידה או בישיבה

ב' - חולה מסוכן נתרפא אלא שנעשה טריפה, אם יברך ברכת הגומל

דיון ה' א' טלטול גוסס והמסתעף

עוד בדיני גוסס והמסתעף

אם לטלטל גוסס במקום שיש חשש שינוולו אותו אם ימות בבית החולים

- גוסס בידי שמים וגוסס בידי אדם, איזה חמור מן הדין
- גוסס בידי אדם חשיב יותר למת מגוסס ביד"ש, ומ"מ אינו כדון מת ממש
- גוסס אינו כמת, אלא חוששין כל רגע שימות, וזהו טעם איסורו לכהן וזוהי, גם להרא"ש
- ג' טעמים בסיבת איסור לכהן וזויר לעכזב בגוסס
- דעת הע"ך דאם כהן נמצא כבר בבית שיש בו גוסס אי"צ לצאת, צ"ע
- אם הגוסס מבקש קיל, ה"ה ברוצה שיטלטלנו לטובתו, ולחיי שעה לא חיישי
- עפ"י תורה אין רצון הגוסס די להתיר מבקשו, אף במקום צער, כיון שבהזותו מזהיר מיתתו
- מה שמצינו תפלה על חולה שמגולל ביסורים, היינו שיוצל בכל אופן מיסוריו, אבל לא שימות
- שונת הדין לבקש מאותי שמאריך לו חייו שיסיר דבר המאריך

- מצינו במי שמויתתו כרוו, לבקש אדם זר לעשות פעולה לקרב קיצו
- עושין פעולה לחולה אע"פ שאפשר שימות ע"י, אם הכוונה לרפאותו, אבל לכוונה אחרת הגם שלטובתו, אסור
- האדם על עצמו קיל יותר להכניס א"ע לספק מיתה (במקום שיש סיבה) משא"כ אדם זר
- גוסס שמבקש על טלטלו אין שומעין לו
- ג' טעמים לאסור טלטול גוסס אף במקום הצלה מחשש ניוול
- בהפסד ממון מצינו שאין חוששין לניוול, כ"ש במקום איסור
- קרובי המת חמור יותר, ואין היתר בניוול גם בפסידא
- אסור למסור מת לניתוח לאנשי ביטוח אע"פ שיפסדו ממון
- אף כדי להסיר חשד והוא לכבודו, אסור הניתוח
- גם אם י"ל שהמת הסכים לכך בעודו בחיים, אסור
- גם בנ"א זרים אסורים לנוול, חילוק בין חיתוך לפתיחת קברו
- גם פתיחת קבר אסור בפסידת ממון
- עוד טעם איסור בשאלתינו, דנין על עכשיו, לא על העתיד
- איסור טלטול גוסס הוא לצרכו, מצינו היתר ניוול לצרכו למצוה וצורך גדול
- אכן לא בכ"מ מתירין ניוול בשביל מצוה, במקום לינת המת
- להלין מת מותר כשהוא לכבודו
- מסקנת הנידון, אסור לטלטל גוסס ביד"ש או ביד"א, אף במקום חשש ניוול
- הורג טריפה פטור, כי מכתו שממנו יומת, לפנינו - נקב בושט נקב בלב כו', הורג גוסס (ביד"ש) חייב שאין מכה בגוסס
- גוסס ביד"א (בהכאה), יש להסתפק אי מקרי סופו למות בחבלה זו כטריפה
- אסור לזוז גוסס בשום ענין גם כשהוא לטובתו
- מס"ח אין רא', ובמקום שאש השריפה מתקרב לגוסס וזה יקרב מיתתו, שרי טלטלו

דיון ה' ב' עוד בדיני טלטול גוסס

להניח תפילין על הגוסס

דיון ו' חילול שבת להצלת נפש

הכניס את עצמו על ידי עבירה או בלא עבירה בפשיעתו, לאותו מצב סכנה שעכשיו נמצא בו, אם מחללין עליו השבת,

ודין מחלל שבת האם מחללין עליו את השבת

[חיוב הצלת נפש מישאל - אימתי מציילין ומרפאין לחיי שעה]

- עפ"י הגמ' ומאירי מ' דמחללין השבת רק למי שיקיים מצות ה'
- מחללין על חרש שוטה וקטן, אבל מומר ומחלל שבת לא
- בטעם הדבר דרך למי שיקיים מצוה מחללין לחיי שעה
- מחללין שבת אחת כדי שיה יקיים 'מצות' הרבה
- גם על קטן מחללין וכמ"ד בגמ'
- אף דמ"ד מחללין השבת שיקיים שבתות הרבה, לדינא גם כלי טעם זה מחללין
- חילול שבת שרי גם מטעם דשבת הותרה בפק"נ
- באור החיים פ"י הקרא אליבא דחד מ"ד
- י"א בד' האוה"ה חילוק בין אם ישמור שבת דאז הותרה, ובין שלא ישמור דאז החויה
- ר' המאירי דמחללין רק למי ששומר תורה ומצות הוא לדינא
- ילפזתא דשמואל בגמ' לימוד שמחללין בשביל חי עוה"ז וחי עוה"ב
- מחלל שבת בפרהסיא אין להקל לחלל עבורו השבת

קטז

קלב

קלג

- מי שגורם בעצמו שיהיה בסכנה האם מחללין עליו השבת
- ביאור עפ"י בהצלת הלל ביום השבת
- מחלוק' הפוסקים אי מחללין למי שהכניס עצמו לסכנה, חילוק בין מלאכה דא' ודרבנן
- טעם היתר החילול משום 'והי בהם' ולא משום 'כדי שישמור שבתות הרבה', למה
- באמת טעם ד'והי בהם' צריך נמי ללימוד דישמור שבתות הרבה
- הכנים עצמו לסכנה הסבירא נותן שחייבין להצילו גם בחילול שבת
- שיטת הפוסקים במאבד עצמו לדעת אי חייבין להצילו בחול, או לחלל השבת
- רא"י דגם במאבד עצמו לדעת מחללין השבת
- אם מחללין השבת לקראים או לשאר סוגי עוברי עבירה, במלאכה דא' או דרבנן
- חילוק בין קראים וצדוקים אשר להכעים עושין, או מעשה אבותיהם בידיהם
- יש לדון להקל לחלל עבור אלו שאינם שומרי תורה ומצוות דכתינוק שנשבה השיב
- י"א שאסור לחלל שבת עבור תינוק שנשבה
- תמוה על האוסר, ויל"ע
- קראים של זמנינו בא"י אסור לחלל עליהם השבת

⦿ דיון ז' | להכניס ולגרום לעצמו סכנה קמו

עוד בדין הכנסת האדם למצב של סכנה

אם שרי לרב לילך מודעת עצמו לשדה מלחמה כדי שיהי' לעזר לאנשי מלחמה, באופן שהוא בעצמו יהי' בסכנת נפשות

- אסור לאדם להכניס עצמו למקום סכנה ואפילו במקום מצוה
- אסור לאדם ליכנס ליער לירות בחיות טורפיות לתענוג בעלמא
- דבר בעיר חייב לברוח, ביקור אצל חולה במחלה מתדבקת
- לכנס למקום ספק סכנה להציל ממסיתים ומדיחים י"ל דשרי
- המסכן עצמו כאלו מואס ברצון בוראו
- במקום שבא להציל מרדת שחת בתורה ומצוות, או עושה רצון הבורא ושרי
- אמרינן חטא בשביל שיוכו אחרים לינצל מעבירות חמורות
- במלחמת מצוה, והרב בניד"ד אינם כמאבדים עצל"ד
- לצורך פרנסה שרי לילך לגדודי חיות לירות, ה"ה בזה
- אם יש חשש שיחלל שבת או יאכל איסור, אין להתיר לילך לשם

⦿ דיון ח' | דין אבר מאדם חי קנב

אבר שנחתך מן החי אם כהן מיטמא לה, ואם חייב בקבורה

[כהן ליטמא בכדי להציל אדם, ולטפל בגוסס]

- אבר מאדם חי שאין בו גידין ועצמות אינו מטמא
- כהן מיטמא להציל את האדם, וכ"ש מהיתר חילול שבת בכה"ג
- עוד רא"י, דמחללין שבת לגוסס
- לדינא הכהן מיטמא לגוסס בכדי לנסות לרפאותו
- מבואר כן בד' ההת"ס סופר
- כ"ש דשרי לערוך ניתוח הגם שמטמאתו, אולם רק מה שנחזין ולצורך
- חלקי המת שאינם חייבין בקבורה מן הדין יש לקבור
- אבר המטמא כהן קוברין
- אבר מאדם חי אם אין בו גידין ועצמות אינו חייב בקבורה כיון שאינו מטמא
- אין להקל בקבורת אבר ש"ב גידין ועצמות, אבל באין בו אינו בקבורה מן הדין

⦿ דיון ט' | חייב רפואת הגוף

קנח

חייב האדם לרפאות עצמו, רופא אם חייב לכוף את החולה לעשות רפואה

- חולה חייב להתרפאות והרופא לרפאות, מדין תורה, וכופין על כך
- לעשות פעולות רפואיות הוא השקפת התורה, וחייב לדעת שהרופא שליה דרחמנא
- אל יטעה אדם לומר הקב"ה ירפאהו בלתי שום השתדלות מעשה רפואה
- על החולה והרופא לומר תפלה המיוחד להם

⦿ דיון י' | קבורת נפל ואיברי אדם קסב

דיני קבורת נפל ואיברים

א' - קבורת נפל אם חייב הוא או לא

- הרופאים מאוד מעוניינים לקבל הנפל האם שרי ליטול מבשר הנפל כדי לבדוק סיבת ההפלה ושאר חולאים

ב' - קבורת שליא

ג' - שן שנפל אם יש יסוד לקברו

ד' - אבר הנחתך מהחולה אם בע"י קבורה

⦿ דיון י"א | ביקור חולה מתדבק קסו

אם חייבים לבקר חולה שנחלה במחלה המתדבק

⦿ דיון י"ב | בדיקת עיבור מחולי קסח

לבדוק עיבור מחשש טריפה, ואם ימצא טריפה איך להתנהג

⦿ דיון י"ג | הפלת עיבור בע"מ קע

להפיל עובר שהרופאים ביררו שהולד בעל מום [לא טריפה]

⦿ דיון י"ד | תרופה הגורם יסורים קעא

חולה מסוכן אם מניחים הרופאים לנסות תחבולה אשר יגרם ליסורים קשים

- באר יחזקאל -

דיני חולה גוסס והמסתעף

בירור חיוב להחיות נשמת אפו של חולה וזקן אשר נגזרים למות ובגדר גוססים, בכל האפשרות, כולל:

נתינת תרופות המחזיקים את חיותו, והתחברותו למכשירי רעספרעיטא"ר או חמצן (אקסידשע"ן) ומזון אינטרווינוס (איי.ווי. - איפוזיה) או לזוננו בזונדו או דרך הגרון.

להחזיק בחיים את אלו בהפעלת מכשירים שונים.

החיוב להחזיר לחיות אחרי שפסק פעימות הלב אימתי נפטר מן החיוב בכל אלו וממילא לחתום על אי החיות

גוסס מהו - בזמן הזה

החיוב להציל ולרפאות גוסס וחולה מסוכן - עד כמה

- א. כימינו אם נתחדש חיוב הצלת חיי סופני
- ב. גוסס מהו
- ג. גוסס אם חייבין להאריך חייו
- ד. גוסס שבהחזקתו בחיים לא יוחזר לחיים רגילים, אלא יומשך גסיסתו
- ה. הגיע פתע לקירוב מיתה וגוסס, החיוב בהשתדלות רפואתו
- ו. גם שאר גוססים בדאפשר להוציא מגסיסתו, חייבים בכך
- ז. החיוב לרפאות לכו"ע רק באפשר להוציא מגסיסה, דאל"ה יש איסור עיכוב יציאת נפש
- ח. ב' סוגי גוססים יש, ושונים בדיניהם
- ט. בזמנינו הסימנים ידועים שבגדר גוסס הוא כאותו של ימי חז"ל
- י. התרופות שבימינו משנה סימני הגסיסה, והסימנים שונים בזמנינו

חובת השתדלות בחולה מסוכן

חיוב ההשתדלות להחיות ולהטיב במי שנמצא קרוב למוות (לא גוסס)

- א. כמה חייבים לעשות במי שקרוב למוות
- ב. במקום חיוב הצלה יש לעשות כל טעדיק שביכולת האדם
- ג. בזמנינו שנשתנה מציאות אופן ההצלה והרפואה, חייבים בכל מדת האפשרות כפי מציאות זה
- ד. מצינו בש"ס להאריך חיי שעה רק מפני הצוואה
- ה. קרוב למיתה שלא בדרך גסיסה משתדלין בכל ענין
- ו. עוד י"ל גוסס זו שימות תיכף אין 'הייבין' בהצלתו, רק 'היתר' מיוחד יש

נפסקה החיות

להחיות אדם [שנראה] שכבר יצאה נשמתו אם חייבים, ובשבת

- י. נראה כמות ויש אפשרות להחיותו, חייבים בכך
- יב. נפסקה החיות, בשעה ראשונה מדין תורה אין לו אלא דין עילוף
- יג. ראי' מן הש"ס דגם אחר יציאת הנפש יש חשש חיות

קצא

כ.

אם מחללין שבת להחיות זה [שנדרמה] שמת

כב. ראי' ששרי גם לחלל מאלוהו שהי' כהן וטימא עצמו והחיה את המת

כג. גם אלוהו ז"ל עשה השתדלות עפ"י טבע

כד. י"ל דסיבת מצוה להחיות, כי באמת אינו מת גמור

כה. כמה מפרשי הנ"ך שלא מת מכלל בכל, מהו הביאור

כו. י"א בן שונמית וצרפית לא מתו באופן המטמא, דעת הרמב"ם

כז. הי' תחיית המתים, מ"מ מיתה 'סופית' לא הי'

גדר מיתה

גדר 'מיתה' מהו, ולשומאת כהן

כח. כמה הדרגות יש במיתה האדם

כט. כמדרגת המיתה כן הוא בתחייה להחזיר אלו שמתו

ל. מיתה סופית הוא רקבון הבשר

לא. אין מעידין על המת עד שקברוהו. עילוף מהו

לב. הפסיקו המיתה קודם הגיע לרקבון, נחשב כמעולם לא מת [עפ"י ההלכה]

לג. במיתה כזה [פסיקת נשימה והלב, קודם רקבון] אם יודעין שיחזיר לחיים, אין בו דיני מיתה, ולא מוטא

לד. כמו באלוהו ואלישע אחר זמן אריך, כן אנו תיכף סמוך למיתה, חוששין כדון חי

לה. ביאור ד' 'תחוס' לפי יסוד דברינו, וכמו התם בטומאה כן לדידן גבי שבת מחללין מחשש חיות

לו. טומאת כהן רק אם ימות וישאר מת, ובגוסס

לי. גם החת"ס יודה תיכף סמוך למיתה, ופסיקת נשימה כמות היינו אחר זמן מה, שאינו סמוך [חצי שעה]

לז. דאז א"א להחיותו שוב

לח. עוד ראי' במצוה ההשתדלות להחיות גם כמי שמת [ואף נקבר]

לט. אף שהחת"ס דחה ראי' כיו"ב שאני ניד"ד

מ. מחללין שבת עבור עיבור שלא נולד עדיין וקרוב למיתה, כ"ש במי שכבר חי

מא. אף אם נחמיר בשבת, מ"מ בחול ודאי יש להשתדל

מב. כל חיוב החזרה לחיות במחזיר לחיים רגילים, לא לגסיסה

ישאר לעולם בחוסר בהכרה

אם לרפאות להציל ולהחיות מי שלא יוחזר לחיים רגילים ולהכרה

חיוב החזרת חיים אם תלוי באפשרות שיקיים עוד מצוה, ובאם יהיה בהכרה או לא יהי' בהכרה

- מ. אם יש חייב רפואה למחוסר הכרה שכנראה לא יחזור להכרתו
- מד. ניזק המית ולא יוחזר להכרה בשום ענין, מחלו' אי מחללין שבת
- מה. מה ש"א דגם באינו בהכרה יש זכות חיים, הוא על הצד אם לא יצליחו להחזירו להכרה שאין בזה חילול, אבל הדויתר מחמת תקוה שיחזור להכרה
- מו. ב' מיני גוססין יש, דעתו מיושב, ודעת משובש כל עמו, דין אלצהיימר
- מז. היתר חילול בתיניק שנשבה, שיש תקוה שיחזור ליהדותו
- מח. גם בהיתר הצלת בן נח בחשש מועט שמא ישראל הוא, כי אולי יחזור פעם לשרשו, היות שיש בו דעת
- מט. שבת וחול שווים בדין הצלה, רק במקום שיש מצוה להציל (בחול) יש היתר לחלל השבת
- נ. דברי תוס' בש"ס ראי' להשוואה זו בין היתר לחלל שבת למצות הצלה
- נא. ע"כ הדמיון בין גוסס לעיבור במעי אמו
- נב. עיבור במעי גוף של מותה (אמו) כנולד דמו, וכעין גוסס נחשב דרובם למיתה
- נג. בשבת מחללין בעבור מקצת המצוה שיש, הגם שאינו חיוב, וה"נ בחול, אלא שאין נהרגין עליו
- נד. היתר חילול שבת במקום סכנה נובע מן המצוה (גם בחשש מיעוט) שיש בהצלת הנפש
- נה. בהצלת האדם פעמים יש: היתר, מצוה, חיוב
- נו. במקום שמותר לחלל, גם דברים צדדיים שאין בו הכרה ומצוה, מותרים, אבל תהלת ההיתר הוא רק במקום חיוב או מצוה

רג

ריט

חיי שעה או חיות שלא בטבע

רלג

חילוק בחיוב רפואה והצלה בין שיחיה חיי שעה או חיים ארוכים, וכן בין אם חיותו יהיה בטבע או מתרופות ומכשירים

יוכל לחיות חיים ארוכים מבלי שום הכרה

- נ. חילוק בהצלה בין חיי שעה ובין חיים ארוכים
- נח. בטקום שע"י הצלתו יחיה הרבה שנים (יותר מחיי שעה) החיוב להציל גם בלא יחזור להכרה כלל
- נט. בחיי שעה רק מצד קיום מצות שיחי' בידו הוא סיבה להחיותו, בחיים ארוכים עצם היות הגוף סיבה להחיותו, מדין רציחה
- ס. בחיים ארוכים מצילים דוקא אם אח"כ יחי' עפ"י הטבע, לא במכשירים ותרופות שאינן טבעי
- סא. חולה משותק במח, או עי. על.עס., הגוף לבד פועל לא זולת זה, תלוי מצות הצלתו בין אם יחי' בטבע או באופן שאינו מן הטבע, כפי החלטת הרופאים
- סב. אם יש תקוה שיחזור המשותק להכרה, יש להחיותו, ואם לאו לא
- סג. גוסס ג' ימים מצרפין לסניף
- סד. גוסס בזמנינו הוא שהכליות והלב והכבד אינם כראוי, וכח פעולתם נופל למספר ידוע [פעולה רפואית לזמן מכווין, להעריכו שיפסוק אחר זמן ואי ימות]
- סה. טריפה (באברים פנימיים) אם הייכים להציל ולהחיות

חולה טריפה, גוסס ביד"א

רמד

חולה שגם טריפה, כחולי הסרטן, דינו שונה. וכן גוסס בידי אדם (ממכות רבות או מניתוח)

- סו. לקרב מיתתו אף בגרמא אסור, אבל לעכב מיתתו ולהחיותו שאני באם אינו בהכרח, וביותר שחי בתרופות ומכשירים
- סז. גדר אדם טריפה
- סח. זמן חיי אדם טריפה
- סט. חילוק בין גוסס בידי אדם או ביד"ש, בידי אדם קיל. וכדין הטריפה – נולד טריפה

חיים של יסורים

רמז

להחיות במקום שיש יסורים מרים וקשים, דין היסורים בכללית

- ע. חולה חיי שעה, אם נותנים תרופות הגורמים יסורים מרים וקשים
- עא. אסור אדם לחבול בעצמו דבר תורה
- עב. אסור אדם להביא צער ויסורים על עצמו, ואם עושה לאיזה תכלית
- עג. איסור חובל וצער ע"ע דוקא במכיוון לכך, משא"כ בעושה פעולה אחרת ועי"כ נגרם צער ויסורים
- עד. בנתינת רפואה תלוי ג"כ אם גוף המרפא מצער או רק תוצאה, וגם תלוי אם חיו חיי שעה
- עה. דעת אחרוני זמנינו בדין להאריך חיי שעה בשבא עם יסורים מרים וקשים
- עי. חולה סופני וקיבל מחלה נוסף מסוכנת, אם חייבים לטפל, וכיש יסורים
- עז. שונה ביוכל לחיות חיים ארוכים, חייבים גם אם הוא ביסורים קשים
- עה. לבצע בדיקה רפואית הגורם יסורים גוראים

פעולה שבידו להציל או להמית

רנו

פעולת רפואה להציל אשר יתכן שגם יזקקו יותר, ואולי ימיתו

- עט. תרופות ובדיקות הגורמים יסורים אשר יכול למהר מיתתו, לערוך ניתוח שאפשר שירפאהו ואפשר שימתיחו
- ס. ההיתר לנסות רפואה שיתכן להמית, הוא רק בשחייו בלא"ה חיי שעה

אם יש חילוק בחיי שעה בין דקות ספורות ובין שבועות או חדשים

- מ. חיי שעה בדקות ספורות כדון חיים של כמה חדשים – היתר נסיון רפואה עם חשש מיתת דוקא בתרתי לטיבותא, כוונה לרפואה, וחיו בלא"ה חיי שעה
- מב. מצינו נפק"מ בין חיים בשעות ספורות לחיים של זמן מה, דזהו החילוק בין גוסס לחיי שעה
- מו. עוד דוגמאות בשאלה הנ"ל, היתר רפואה עם ספק מיתת דוקא ברפואה שיתכן להוציא מחיי שעה, לא אם אחר הרפואה עדיין יחיה כ"א חיי שעה, הגם שיהיו יותר שעות
- מד. סובל יסורים כמוות בלי חשש מיתת, אם מותר לערוך ניתוח או תרופות לנסות שירפאהו, אבל עלול להמיתו
- מה. בטקום שהחולה עצמו מבקש קיל טפי, חילוק בין ניתוח או תרופות שיכול להמית תיכף, או לאחר זמן

סימני גסיסה, לחזור ולהחיות

רסו

סימני גסיסה בזמנינו – אימתי להציל או להחיות אחר שפרחה נשמתו

- סז. מציאות הגוסס בזמנינו, פסור החיוב להחזיר ולהחיות
- סח. יצא נשמתו אחר שעבר הגסיסה בסימניו, עודנו חי ויש סימנים המובהקים, לעשות יותר מן הטבע
- סח. תמצית תנאי הגדרת סוף החיים ומציאות הגוסס

החזקת חיות חולה סופני

ער

בסף המוות דין החזקת החיים באופן טבעי

כבר מחובר למכשירים ותרופות המחזיקים חיותו, דין הפסקתן

לעכב מזון בסוף הימים \ האם מותר להכניס חולה סופני בהאספי"ס

[הזנת ליי"ף סופאר"ט]

- ט. חולה מסוכן ובסוף החיים – ימיו ושעות ספורות – חייבים לזנוזו במזון הגוף, גם דרך ורידיו
- ז. חולה סופני שמסייעים לו באויר לנשימה, חילוק בין מכשיר המסייע ובין מכשיר המייצרו מחובר כבר למכשירים אלו או לתרופות איך לנהוג
- זב. במקום היתר שלא להזין אם נתרוקן התרופה או להפעיל אם נכבה המכשיר זהו כנעשה מעצמו, אבל בידים להעריך זמן מסוים לחיות אין היתר
- זג. האיסור ליתן למקום האספי"ס כזה המזניחים את החיים
- זד. ע"י נכרי מצינו פעמים קולא שלא לעכב מיתתו, בסף המוות
- זה. גוסס ג' ימים, וע"י נכרי, אין לחייב בהזנת הגוף, אבל זולת זה כגרם רציחה למנוע מזונתו כדי שיגיע למוות

דוגמת שאלות מצויות

רעז

תמצית הבאר יחזקאל

רפו

חלק ב'

דיני מניעת הריון

- הקדמה - פתח החיים -

שא

- התמעטות בתולדות עונש הוא לאדם, אם לא שהוא בהכרח
- בנ"א מבקשים למצוא היתר בתרתי דסתרי, מניעת הריון והזרעה מלאכותית
- בזמנינו הכוונה בכל ספני נוחיות הגוף
- הוראה בענין הזרעה מלאכותית רק בתנאי שלא למנוע ההריון
- בפעולת כריתת הרחם או אבלישיא"ן ששוב אין האשה רואה דם לעולם, גורמים התדרדרות בשלום בית בין אל"א
- טרם שבאים להורות בענינים כאלו לדעת שבזה גם משים את שלום ביתם במשקול
- גם בנטיילת כדורי מניע"ה להמשך זמן רב לעכב דם וסת יכול לגרום למצב כוז
- תיקון המועיל לאלו שאין להן ימי נדות המפסיק
- מתחדשים שמונעים ההריון בתחלת חיי הנישואין
- פועלים בכך היפך על מה שהוא בא להועיל
- הרצון דוחה כל חסרון ומחשבה רע ושלילי שפוגשים
- כדורי מניע"ה מחלשת פעמים הרצון בין אל"א
- קיבלו היתר למניע"ה ואעפ"כ נתעברה, מתנה וציוו מיוחד מאתו יתברך, כן מצינו בתורה
- גם מצינו בתורה שעוכבו ההולדה להמתין על זרע של קיימא הוא למכות האדם

- באר משה -

דיני מניעת הריון

שיא

ענף א' | ההריון והלידה סכנה

דיני אשה אשר ההריון והלידה הוא סכנה לה

- נאמנות הרופאים שסכנה להתעבר
- מי הוא הרופא שיכול להחליט שסכנה היא לה העיבור ולחפש התירים על סמך דיבורו

שיד

ענף ב' | אופני מניעת הריון

דין האשה אשר סכנה הוא לה שתתעבר

- השימוש במוך קודם ואחר תשמיש
- מחלו' בש"ס ורש"י ור"ת אם התירו מוך קודם תשמיש, ובמקום סכנה אם חייבין לשמש במוך

- איזה עדיף לדינא במקום סכנה, מוך קוד"ת או אחר תשמיש
- אף בסכנה שהתירו יש נפק"מ איזה אשה
- יש המתירין מוך קוד"ת בכל אשה שיש סכנה ודאית, ויש חולקין
- מציאות זמנינו סוגי ומינים שונים למנוע ההריון
- ע"י כמה דברים אפשר למנוע ההריון א' שימת גומי ב' פתיל בתוך רחם ג' כדורים [סעפאזטאר"י] או משחה באותו מקום ד' זילוף (איינשפריצונג) אחר התשמיש ד' לבישת כיס
- איזה מהו' דברים יש לבחור בנדר קל הקל
- כיסוי הסוגר פי הרחם, משחה קוד"ת המשחית זרע, זילוף מיכ אחר תשמיש
- בזמנינו לא יתכן זילוף אחר תשמיש, ויש לדון בב' דרכים האחרות הנ"ל
- כיסוי דק על פי הרחם
- לשום משחה, אבקת סם, פתיל, קורט סם באותו מקום קודם תשמיש ולשמש כן:
- כשאפשר להשתמש בסם אי בגומי על פי הרחם מה עדיף
- שימת סם קודם תשמיש וזילוף לאחר תשמיש איזה מהם עדיף
- במקום סכנה גדולה אין משחה וזילוף תיקון, כ"א כיסוי פי הרחם
- דין הפתיל [הנקרא אי.יו.די.]
- דעת המחמירים בפתיל, איזה עדיף הפתיל או כיסוי פי הרחם
- דין טהרת האשה אחר שהונחה בה הפתיל [איי.יו.די.]
- לקיחת תרופת הכדורים, דומה לשתית כוס עיקרין
- חילוק בין כוס עיקרין המזיק, ובין כדורים לזמן קצר
- כלות קודם הנישואין בלקיחת הכדורים למנוע חופת נדה
- אין חשש ראית דם בכדורים אלי
- פירות הנושרין להלכה
- מניעת הריון ע"י דיא-פריים (ראבבער) שהיא משימה בעצמה באותו מקום לפני תשמיש איזה דין יש לו כמוך או פתיל ומשחה וכיוצ"ב.

ענף ג' | ההנהגה במניע"ה

שכח

דיונים כשמתירין מניע"ה, לקיימו באופן היותר מועיל

- אם צריכה להידיע כל מה שעושה בענין מניעת ההריון לבעלה
- כשהיא מוכרחת להשתמש בדבר מה למנוע ההריון, אם סמוך לטבילתה או סמוך לוסתה מותר ג"כ לשמש או לא
- ליטור כשאי אפשר לשמש
- זילוף באו"מ לרפואה תוך ג"י לטבילה, זילוף לקלקול זרע במקום שמפלת הרבה

ענף ד' | גדר סכנה להתיר מניע"ה

שלב

הדברים אשר לסכנה יחשב בדיני מניע"ה

נדונים שונים אי חשיבי במקום סכנה ולהתיר השימוש במוך וכיוצ"ב.

- חשש סכנה, סכנת טירוף הדעת
- סכנת עורוין
- סכנת ילדים שילדו חולים וימותו בקטנותם
- סכנה לאשה הלידה וגם הולידה זאח"ו ילדים מתים
- בענין נאמנות הרופאים שיש סכנה לאשה, הגם שלא הוחזקה להסתכן בלידות הקודמות
- כשהסכנה משום שהסתכנה בלידות קודמות ולא עפ"י הרופאים

ענף ה' | סיבות שונות למניע"ה

שלו

דיונים בסיבת הדבר למנוע ההריון

- פרנסה דחוקה, צער גידל בנים, בנין דלא מעלי - שימוש במוך

- האשה חלושה, חולה קצת אחר לידה – שימוש במוך, זילוף אחר תשמיש
- אם בשימוש ע"י סם יש להקל במקום צער גדול, חולשה יתירה ובכד"ג כשכבר קיימו מצות פו"ר
- חסרון בטחון, פרנסה, רצונם במיעוט בנים, צער הריון ולידה, חולי, חולשה יתירה – שימת סם קוד"ת
- הפילה כמה פעמים
- בנים חולים, מתים – הנחת סם, כילוי כח ההולדה בקרני אור, קישור שפופרת, קישור פי הרחם
- אשה עם חולי רוח
- מחמת עניות אין בידם לפרנס ביתם, כבר יש להם הרבה בנים ובנות
- עניות ופרנסה דחוקה ח"ו אין היתר
- הוראה במניע"ה רק בבוא השואל להמורה, להכיר את השואל
- צער או חולשה יתירה – נטילת תרופות
- כוונת התורת חסד שהעלה בכחו הגדול שמתיר לשום מוך לאחר תשמיש במקום "צורך קצת".
- מוך אח"ת במקום צער וחולשה יתירה, אם להשיב שאלות מניע"ה על הטלפון

ענף ו' : תשה"מ במקום חשש איסור

דיונים בנשים אשר א"א ליכנס בהריון או עיכובים אחרים

- לשמש עם אשה שנחתך רחמה או לישאנה לכתחילה
- אשה שנאנסה שצריכה הפרשה ג' חדשים אם מותרת לשמש אז במוך
- אם יש לה אוטם ברחם ועי"כ כשבעלה משמש עמה זורה מבחון אכור
- האוטם בפנים והזרע נכנס ברחם אלא שאח"כ נפלט
- רחמה צר אך אפשר להפתח בהמשך הזמן
- אינו יכול לגמור הביאה מחמת חוליה של האשה ומוצו"ל
- אסור להיות עמה מחמת מחלתה ורופא נכרי אומר שנתרפאה ולא יהי' זורה לחוץ, אם מאמינים לו
- אנשים שמחמת ניתוח מוריעים בפנים הגוף, ונפסד שם (בגוף) אם מותרים להזדווג עם נשים
- איש שאין זרע שלו יורה כחץ אם מותר להזדווג עם אשתו
- אי אפשר לבעול מחמת חולשה רק בהעראה לכד
- בא לידי הוצו"ל לפני הכנסת האבר, אחר שנתקשה הזרע יוצא או תיכף בנשיקה או לרוב בתחילת העראה
- לישא ארוסתו שנודע להחתן שאסורה לה להתעבר עכ"פ כמה שנים
- לגשת לשידוכין בדודע שתצטרך למניע"ה, אחר שנשדכה נחלאה בהולי עצבון
- חשש הירוס בריאות האשה אין מנתקין שידוכי, חשש ילדים עוורים

ענף ז' : סירוס ושתיית כוס עיקרין

מניע"ה במקום צער גדול וחולשה והמסתעף

ובדין גרם עקרה או סרים לזמן

בני' מתים, צער לידה, בנין דלא מעלי

- שתיית כוס עיקרין עיקר האיסור כשיסתרם לעולם, משא"כ לזמן, וגם לאיש לשתות הדין כן, אם כבר קיימו פו"ר
- י"א דמותר לסרס בכוס עיקרין אם קיים פו"ר לבטל ההרהור או שיעסוק בתורה
- צ"ע מהא דאסור מסרס אחר מסרס או סירוס בזקן
- פו"ר מצוה, לימוד תורה מצוה, אין קיום מצות לימוד די לדחות פו"ר, זולת בקיים פו"ר, ולבטל תאוותו לשו"י כוס עיקרין דרבנן
- שתייה שיעקר לא התירו, אלא בכבר קיים פו"ר ושותה לתכלית אחרת – מצוה, ואינו פסיק רישיה
- חילוק יש בין עקירה עולמית ובין עקר לזמן, ומשמש בדרך הארץ
- נשא אשה בת בנים ושוב א"א שתוליד לזמן מה, אין חייבין לגרשה, ושרי לדור עמה
- י"א דמתורין כנ"ל אלא שאין סומכין ארופאים שלא תשאר עקרה, היכי דלא מרעי אומנתה נאמנים
- התרופות כבר מנוסה שאינו מעקר לעולם, וסומכין גם אנשיון בגופי עכו"ם היותו רפואה של זמנינו
- לסרס (מניעת הריון) על ג' וד' שנים לרפואת האם שתלד זרע קיימא
- המתירים בענין

- ביטול מצוה דרבנן דלערכ אל תנה ימצות שבת במקום צער, ובלי צער
- מניע"ה (כוס עיקרין) במקום צער, חשש מריבה מדוחק פרנסה
- למנוע ההריון בחשש בנין דלא מעלי, בזמנינו
- י"ל נפק"מ בין אם כבר קיים פו"ר או לא, דאז בחשש בנין מרעים שפיר דמי למנוע
- מבניו שאינם מהוגנים יהי' בנים מהוגנים יש לחוש, אבל אינו מחייב
- נסתרס מכוס עיקרין, ניטל האם שלה אם מותרת לבוא בקהל
- גם בנטלה רחם האשה מותרת בקהל ולבעלה

ענף ח' : סירוס והשחתת שכ"ז

עוד בדיני סירוס, שתיית כוס עיקרין והשחתת זרע

- אשה אם מצווה על השחתת זרע – שלה ושל בעלה
- אשה בהשחתת זרע הבעל נפק"מ אם ראוי להזריע
- סירוס, שתיית כוס עיקרין לזכר או לנקבה לאיזה תכלית
- שתיית כוס עיקרין במקום צער, ובחשש בנין דלא מעלי – נפק"מ בין קיים פו"ר
- במקום מצות 'שבת' ולערכ אל תנה' קיל טפי

ענף ט' : גרם לסירוס או הפלה

רופא להרדים בני' בכדי שרופא אחר יסרס או להפיל עיבור

- בהפלה נפק"מ אם הרופא והגרם מומרים או עכו"ם
- דין מסייע בבן נח
- בסירוס נפק"מ אם הרופא והנסתרס מומרים או בן נח – כ"נ אם מצווה על הסירוס – סירוס במקום חולי
- סירוס במעשה אצל נקבה

ענף י' : סירוס שלא בכונה ובגרמא

סירוס [באישי] שלא במתכוון, בגרמא, ולרפואה

חולה שהרפואה גורם לסירוס, חולי שיש בו סכנה או איב"ס, בכדורים או זריקת מחט וכדו' – חולי התאוה לבטל בסירוס – שתיית כוס עיקרין – דין: קטן, זקן, עקר מכבד

- מש"ס מ' דגם באינו מתכוון לסירוס אסור
- אינו מכוון לסרס דאסור נפק"מ בין פסיק רישיה לאינו
- י"א דכוס עיקרין באינו מכוון שרי לפי"ד הש"ס
- י"א איסור תורה במעשה ובנגיעה במקום הסירוס, משא"כ בלי נגיעה
- צ"ע בדין כוס עיקרין דמי' שהוא מה"ת
- כוס עיקרין י"א אינו מה"ת, אלא מעשה באברי סירוס, והנחת סם בכללה
- צ"ב ד' המנחת חינוך
- גרמא בסירוס
- המסרס חייב לא כן הנסתרס שאינו עושה מעשה, יש חולקין
- אין מתכוון בשאר איסורים (לא בשבת)
- בסירוס גם באינו מתכוון ה"ל לחייב
- התורה אסרה תיעוב פעולת הסירוס, לא התוצאה
- לפי הג"ל גם גרמא אינו אסור, ודעת י"א דגם גרמא אסור וה"ה התוצאה – שלא יהא טסורס
- סירוס אחר סירוס אסור כי מוסיף ומחסר מאברי ההולדה ומרצון החיבור
- שו"י ר"ן דוקא סרים אדם, משא"כ סרים חמה ונוולד עקר אין איסור
- י"א דבסרים חמה ג"כ איסורא איכא
- חילוק בין נולד עקר הגם שאפשר לרפאותו, ובין נסתרס אח"כ ביד"ש (זקן)
- לדון עפ"י לסרס כדי לרפא מהולי תאוה

שנד

שנח

שס

שמה

- במקום סכנה מותר לסרס, אף במעשה בלי גרמא
- ד' השו"מ דגם במקום סכנה אין היתר להשחית כח הולדה, ואף בקטן
- צ"ע ד' השו"מ, דאינו מכוון בקטן ידאי מותר בכח"ג – בקטן ליכא פסיק רישיה כי אין לי מחשבה
- ראיית השו"מ אינו ראי'
- קטן עושה עבירה אבל אין כוונתו לעבירה, אין ב"ד ואין אביו מצווין להפרישו
- אם אפשר לרפאות באופן אחר אין היתר בסירוס להולה שאיב"ס, יכן בקטן
- שתיית כוס עיקרין ו"א מה"ת וי"א מדרבנן, שתי' גרמא ובש"ס מבואר דגרמא אינו מה"ת
- הסוברין כוס עיקרין מה"ת כי גרמא מה"ת, ס"ל דהאיסור גם על הגסתרס, וכ"ד התוס'
- דעת הפוסקים דסירוס אסור גם במקום סכנה, וראי' ממאירי
- ממאירי אינו ראי', רק שיש לעשותו באופן היותר מועיל, אבל סו"ס שרי
- גוי העושה עפ"י ציווי ישראל אף כגרמא אינו, דלא כשו"מ
- זריקת רפואה ע"י עכו"ם שרי אף בגרם סירוס, כי פס"ר בעכו"ם ליכא, וכן מסייע ליכא
- בגדי או הצעת כלאים במטה של קטן

ענף י"א מניע"ה בשבת

שעג

דינים הנוגעים ליום השבת

- מדידת החום כדי ליכנס להריון
- מדידת החום כדי שלא להתעבר – במקום סכנה
- מדידת החום כדי שלא להתעבר – שלא במקום סכנה, בשבת או כחול
- לקיחת כדורים בשבת שתתעבר
- לקיחת כדורים למניעת הריון בשבת
- קיליח עם מים באו"מ בשבת
- שימת דבר למניעת הריון לתוך או"מ בשבת

ענף י"ב דיני נדה הנוגעים למניע"ה

שעו

דינים הנוגעים להלכות נדה

- חששת הוסתות בלוקחת כדורים לסדר וסתה
- איך לחוש לוסתות באשה שלוקחת כדורים המעכבים הוסת, וכשמקבלת זריקות – ודין כלה ליקח כדורים אלו – נשים שאינן רואות דם נדות בלי תרופות
- ליל התנהגות חל בעונת הוסת או בעונת או"ז והכלה נוטלת כדורים למניע"ה אשר מעכב דם וסתה, וכדין בדיקה קודם בעילת מצוה בעבר וסת תרוה"ד

ענף י"ג הזרעה מלאכותית

שפה

ענף י"ד השתלת כלי הולדה, מיהו אם הולד

שפז

- מיהו אם הולד, המזריע או בעל כלי ההולדה
- כלי הולדה נתחבר בגוף אשתי מאחותה איך שרי לשמש עמה, וכן מנכרית וכדו'
- האבר אחר שנתחך נעשה כבשר בעלמא, ואינו מתייחס כלל להרפואה

- באר יחזקאל -

דיני מניעת הריון

סימן א' כדורי מניע"ה

שצג

שלשה סוגי כדורי מניע"ה

- הסוגים
- כדור הקטן – מינקת ושאר נשים – כתמים מצו'
- עתיים שקשה ליטהר בזו
- איך להתנהג בתחילת לקיחתן אחר לידה
- שנה אחר לידה
- כדור הבינוני
- חילוק בין הכדורים באופן נטילתן
- הסובלים ממיחוש נפשיות
- תרופות המונע ראיית דם לשלשה חדשים – עיכוב דם וסת מלבוא
- זריקה המונע ההריון לג' חדשים
- אי אפשר לעכב דם וסת לזמן ארוך, העצה לזה
- חייבין לברר בכל הוספה חדשה שאין דם
- במשך הזמן מצוי שמקור מעיין הדם פוסק לחלוטין
- סוג כדור שנוטלין לאחר תשמיש, אי חוששין משום הפלת עיבור

סימן ב' כדורי מניע"ה לכלה

תג

כלות קודם הנישואין בנטילת הכדורים

- ההשתדלות שתהיה החופה וליל ההתנהגות בטהרה
- סיבת לקיחת כדורי מניע"ה לכלות
- ב' אופנים לסדר חופה בטהרה
- אין לשנות כל סדרי הוסת
- דרך שני, לעכב וסת לזמן קצר
- תרופה באופן היותר מועיל לעכב דמה
- עצה נוספת

סימן ג' טבעת באו"מ בבית החיצון הנקרא נאווא רינג

תי

- אופן פעולתה, ומועלתה
- לעכב בהם דם וסת, להוסיף ימים טהורים
- מועלתה היתירה על הכדורים
- דין הבדיקות ז"נ ויום וסת באשה שיש לה טבעת
- שכחה להוציא הטבעת בבדיקות
- אף אם מקילין בדיקה עם הטבעת באו"מ מ"מ חייבין בעומק
- סמך אישית הפוסקים דכמניע עד פי צוואר הרחם אין צריכין חו"ס
- אף ההולקין מודים בדיעבד

- ט. עוד יש הסוברים דחו"ס אינו מסני קינוח השטח אלא לנענע
י. אם להסתכל על הטבעת בשעה שמוציאו מאו"מ
יא. חציצה בטבילה בטבעת זו
יב. דיעבד אם טבלה עם הטבעת
יג. גדר דיעבד שא"צ לחזור ולטבול
יד. אופן הנחתה תוך הגוף
טו. החילוק בין טבעת דניד"ד לאותו שבדברי הפוסקים
טז. ברפוי לגמרי לא שייך דיני מקפיד
יז. בנידון דין מים מקדמים
יח. אף אם מים מקדימים מדין השקה, מ"מ יש חיבור דמחלחלי
יט. צ"ע אם ליחות שבגוף נישוק עם מי המקוה
כ. ליחות שבגוף דין מים לו
כא. ליחות שבגוף במקום תולדתו הוא כגוף עצמו, לא דבר זר
כב. רוק בפה אינו חוצץ שהוא חלק הגוף, וגם בו יש דין מים מקדמים
כג. ראי' נוספת, רק באופן שהדרך להיות והוא רביתה אינו חוצץ
כד. ליחות באו"מ אם חוצץ בפני דם
כה. בגוף החומרא דבאינו נד חוצץ יש חולקים
כו. עוד טעם להקל עפ"ד בעל באר משה
כז. לפי"ד הרופאים הטבעת רפוי לגמרי
כח. הלכה למעשה
כט. זהירות בטבעת זו שלא יגרום שאלות ובעיות

סימן ד' טלאי פעמ"ש

פלסטר - טלאי דבוק על בשרה [הנקרא פעמ"ש]

- א. אופן פעולתו
ב. ליוהר מחציצה

סימן ה' פתיל - התקן תוך רחמי [איי.יו.די.]

- א. כשהאשה צריכה למניע"ה האם לבחור האי.יו.די.
ב. ב' מיני פתיל - האחד עם הורמונים (הנקרא מערענ"א)
ג. כתמי דם בשעת המחזור אם טמאה
ד. השני של נחושת בלי הורמונים
ה. הדימום מצייה בשניהם
ו. למה תבחר האשה במניע"ה זו
ז. בהכנסת הפתיל בגופה נעשית טמאה נדה, וכן בהוצאתו
ח. פעמים יש דם מכה שג"כ מצוי מהמת הפתיל
ט. עצות לימנע מכתמי מכה
י. למנוע שאלות אחר תשה"מ

סימן ו' קוטל זרע (משחה וכיוצ"ב)

- א. כח המניע"ה, בכמה
ב. כמה סוגי קוטלי זרע יש כדיום
ג. דם מהמת מכה מצוי בזה
ד. דינו בשבת

תמד

סימן ז' מניע"ה לפי הביוץ

תמוז

בדיקות ידועות לדעת אם הוא זמן הביוץ [אווילעישא"ן] בכדי למנוע התשמיש בזמנים אלו, וכן לאחר הטבילה (שהוא זמן הביוץ באשה)

- א. אופן המניע"ה עפ"י בדיקות אלו
ב. אם להתיר בכל ענין מניע"ה באופן כזו
ג. דיני הוסת בידועת זמן הגעת הדם ע"י המדידה
ד. דין המדידה והבדיקה בשבת

סימן ח' כיסוי הנקרא דייא-פרעים (ראבכער)

- א. אופן השתמשותו
ב. תלי" במכה

תנא

סימן ט' ספוג - מוך

תנג

סימן י' אשה בדין השחתת ש"ן

תנד

אשה אי מצווה על השחתת זרע שלה - ביאורו

- א. ד' רש"י ור"ח דגם אשה מצווה על עצמה שלא להוציא זרעה
ב. צ"ע כי זרע הראוי להריון אינו תלי" בחימום
ג. י"ל דאכזר משום פריצותא
ד. בתוס' רא"ש כ' להדיא דמדון השחתת זרע הוא, וצ"ב
ה. ד' החזו"א דדם שלה זהו הזרע, ואסור להשחיתו
ו. מוך אחר תשמיש האיך מועיל ומקלקל הזרע
ז. ברמב"ם מבואר זרע הראוי להריון הוא הביצית
ח. לד' הרמב"ן כח ההולדה מאשה בא מהביצים, ואין זה ה'זרע' שלה
ט. כח הביצית שורשו מדם שלה, משא"כ הזרע בא בהרגשה
י. החימוד מקלקל הדם, וזהו איסור חימוד - דם חימוד בנשואה וכלה והנפק"מ
יא. אשה נשואה אי חוששת בסתמא לדם מהמת חימוד
יב. ד' המעדני יו"ט בזה
יג. במעד"י מבואר דזרע מדם הוא, וחימוד יש לחוש שיקלקלנו
יד. החימוד אינו משפיע על ההולדה רק על הדם וביטול כח הולדה הוא תוצאה מכך
טו. ד' תוס' רא"ש נמי דסתמא בחימום אין קלקול זרע, וזולת היכי דבידים משחתת הביצית

מפתח כללי לדיני חולה גוסס

תסה

מפתח כללי לדיני מניע"ה

תפה

מכתב מזהגאב"ד עדה החרדית הגאון הגדול בעל מנחת יצחק זצ"ל לרבינו בעל באר משה זצ"ל

[חשבנו לנכון לספח מכתב דלהלן היות שכמה נידונים בהספר נכתב אז, וזה מה שראה בעל מנחת יצחק. וגם שהגידון המובא במכתב לא הובא בפנים וכאן מבואר הוראתו של רבינו בעל באר משה, בענין שהבעל איש עצוב ובעל כעס, והאשה בעת הריונה שוכבת רוב הזמן]

יצחק יעקב ווייס

רב ואב"ד

לכל מקהלות אשכנזים עיה"ק ירושלים תובב"א
מח"ס שו"ת מנחת יצחק

עה"ק ת"ו יום ד' במדבר מ"א למנב"י תשל"ט

שוכט"ס אל כבוד ידידי הרב הגאון המפורסם סוע"ה פה"ח כש"ת מוהר"ר רבי משה שטערן שליט"א אבדק"ק דעברעצין וכעת חבק"ק ברוקלין יצ"ו
אחדשת"ה כמשפט.

[...] בצירוף עם קונטרסו הגדול בסידור הלכתא רבא היוצא מדברי [הש"ס] והפוסקים בענין אשה סכנה או חשש סכנה להתעבר והמסתעף בכל [פרטי] פרטים בשאלה חמורה זו, ואמינא לפעלא טבא ישר ומחמת חבילי טרדין שהקיפו אותי אי אפשר לי כעת להביע חוו"ד באיזה פרטי הענינים המזכירים שם, והגני בזה רק בנוגע להגדון ששאל כהד"ג מאת ר' ... אשר אשתו חולנית על גדי רגלי באופן שבעת עיבורה תהי' מוכרחת לשכוב במטה רוב ורובא דרובא מהט' חדשים, ובעלה הנ"ל חולה נערוצו עד קצה האחרון ובכעסו מכה בנוי הקטנים מכות רצח עד שאמם מוכרח להצילם מידו, וכבר להם ש... בנים ובנות בלע"ה וכו'.

הגה פשיטא דאשה זו היא בכלל שיש לה צער עיבור מאוד, והיא חלושה ביותר, ומוסיף על זה מה שגם בריאתו תלוי בזה כנזכר, בנדון כזה כבר מבואר בקונטרסו להורות בנדון כה"ג, ואין לי מה להוסיף. ומה שהשואל אומר שפסקנו לו, כפי המונח בזכרוננו, אחרי ששמעתי שכבר שאל השאלה לכהד"ג, אמרתי להשואל שיסמוך לגמרי על פסק כהד"ג שכבר אתמחי גברא ואיתמחי קמיע וכאשר יורה לו את הדרך ילך בה כן יעשה וטוב לו.

והגני בזה ידידו דושתה"ר וחותם בכל חותמי ברכות

יצחק יעקב ווייס ראב"ד פעה"ק ת"ו

התמטות
בתולדות
עונש הוא
לאדם, אם
לא שהוא
בהכרח

פתח החיים

כה אמר ה' בורא השמים הוא האלקים יוצר הארץ ועשה הוא כוננה לא תהו בראה לשבת יצרה אני ה' ואין עוד (ישעיה מ"ה י"ח). וכתב הרד"ק (שם) הוא כוננה, כונן אותה להיות הנבראים עליה פרים ורבים כמו שאמר להם פרו ורבו, ואם הם מתמעטים הוא בפשע בני אדם שיש להם דעת להבין הטוב והרע, ובעשותם הרע הם מתמעטים, או זה ע"י מלחמה, או ע"י מגפה מאת האל וכו' ע"כ.

הנה כן היה בדורות הראשונים אשר ההתמעטות בריבוי ההולדה לא היה ע"י פעולת בני אדם בגוף ההולדה, אלא היה עונש כתוצאה ממעשים רעים, אבל בגוף הפרייה אדרבה השתדלו למען ירבו בניהם ובני בניהם. אכן לא כן דורות האחרונים כדורינו שהעונש בא בהתמעטות העולם לא ע"י מלחמה ולא ע"י מגפה ר"ל, כ"א עונש חדשה נענשנו, והוא בהעדר בנין העולם בפעולת בני אדם, אם מפני חולשה היתירה שירדה לעולם, אם מפני טירוף הדעת וקלושת הרוח והעצבים שלקתה דורינו וכיו"ב, ועי"ז מעניש האדם את עצמו בעל כרחו בפעולות של מניעה מלהרבות בפרו ורבו ומלאו את הארץ. ולכן כל מה שדיבר הרד"ק מענין התמעטות יושבי העולם הוא רק כשהוא עונש מן השמים, אבל מהתמעטות יושבי העולם בגרם ישר שע"י האדם, שיפחות בבנין העולם בשאט נפש וברצון הלב ע"ז לא היסב לדבר ולא עלה על לבו דבר כזה, כי דבר רע למה יענש האדם עצמו, אם לא שהוא בע"כ כבזמנינו, דבר שלא היה בזמנו של הרד"ק ובדורות הקדמונים כידוע.

ועתה אחרי שנתרבה שאלותיה לאין מספר מן ההכרח לכל מורה ודאין לדעת את המעשה אשר יעשון, [רגיל ה' רבינו לומר שבעירו עיר דעברעצין קודם ימי הרס עולם, הגם שהיה עיר ואם בישראל וגם בריבוי אוכלסין, לא באו לשאול בשאלות כאלו כי אם פעם בששה חדשים, אבל כאן בארה"ב נתרבו השאלות עד ששה פעמים בשבוע, וכהיום נתרבה עוד יותר ויותר], ועל כן מפני המון השאלות המצוי' וריבוי הפרטים וההלכות הכרוכות בהם, נאלץ רבינו זצ"ל לערוך לעצמו פרטי המציאות ומסקני ההלכה איך להורות את העם אשר יעשו, וקיבץ כעמיר גורנה כל דברי הפוסקים למקום אחד.

וראוי לדעת כי חלק העיקר מן הספר (עד ענף ז') נלקח משני כתבי יד שפרש רבינו לארכה ולרחבה בהנידון, וב' כת"י אלו נכתבו בזמנים נפרדים, בכמה שנים המפרידים ביניהם, כמו שיראה המעיין, ולכן במקום אשר הוכטלו הענינים רשמנו כת"י א', כת"י ב', למען דעת שבזמנים שונים נכתבו ויבין את אשר לפניו (חלק מן התשובה נכתב על נידון מיוחד אשר בא לפניו, ועל זה שלח בעל המנחת יצחק מכתבו לרבינו), והיות שסדר הכתיבה והענינים ה' מסוור ומפורד, וערבוביא רבה ה' בהם, ע"כ סדרנו את הדברים בפרקים ובפיסוק הלכות כפי ראות עינינו, דבר דיבור על מקומו.

מענין ז' והלאה צרפנו כמה תשובות נוספות בדין מניע"ה ודיני סירוס, וביניהם תשובה ישנה מכתב יד שהשיב רבינו בשנת תש"ח (ענף ז') (ומפני יושן הכת"י הזה מחוק בכמה מקומות וניתקן עפ"י הבנת הנידון, לרוב הנחנו התיקון בחור שני חצאי ריבועים כזה [...]), וכלל זה אמור בכל הספר, שבתוך חצי עגולה לבנה (...). בדרך כלל הם מדברי המחבר, ובשני חצי ריבועים [...] בדרך"כ הוא מהמו"ל). עוד הוספנו הלכות שבת והלכות נדה הכרוכים בדיני מניעת הריון אשר נלקחה מספר שו"ת באר משה או כת"י אשר בספר 'פסקי באר משה', ולבסוף להשלמת הענינים כתבנו נספח בשם באר יחזקאל לכל הנידונים אשר דן בהם המחבר כדי להשלים ולבאר כפי מציאות זמנינו שנשתנה או ניתוספו מאז שכתבם רבינו.

עוד יראה המעיין שהצגנו כתב יד מקוטעת בענין הזרעה מלאכותית, הגם שאינו מסדר הענינים, מ"מ יבינו כי בנין אב אחד הוא. האומנם עוד יותר מזה יש בכוונת צירוף ב' ענינים אלו: מניעת הריון, והשתדלות ליכנס להריון בפעולת הזרעה מלאכותית (הנקרא אי.ו.י.עף. או אי.ו.איי). וכיוצ"ב, כי כפי שידוע לכל לומד ענין חמור זו דהזרעה מלאכותית, הנה בזמנינו עתה נעשה ענין וזע מלהורות בענין חמור זו דהזרעה מלאכותית, הנה בזמנינו עתה נעשה ענין זה כפתח פתוח לכל, כי תיכף אחר שנה או שנתיים מהנשואין אם הזוג עדיין לא נפקדו בזרע של קיימא באים כבר ליחבוע לעשות פעולות אלו אשר בזמנים הקודמים המתינו הרבה שנים (כמו עשר וכיו"ב) להורות צד היתר, וסיבת הדבר שלא דנו הפוסקים להקל בזה כי לאחר שנים הרבה אם לא נפקדו אז דנים הזוג כחשש עקר ועקרה, כיון שזה אינו עפ"י הטבע, ואז מן ההכרח למצוא להן היתר של דוחק, משא"כ בהמתנה של שנים בודדות, הגם שהצער גדול ורב, אבל אין זה שלא עפ"י טבע, כי רובם אם ימתינו עוד זמן מה, יפקדו בזש"ק כידוע ומפורסם (ובדיקות הרופאים הקובעים לאיזה קושי אינו מעלה ומוריד, כי רוב בני"א גם הזוכים תיכף לזש"ק אם ה' בודקין אותם ה' הרופאים מוצאים איזה מניעה לפי דעתם, והוא מפני גודל תאות ממון שלהם או להראות מומחותם כידוע כל זה להעוסקים בדבר. אע"פ שיש יוצאים מן הכלל), וזוגים כאלו

בני"א
מבקשים
למצוא
היתר
בתרתי
דסתרי,
מניעת
הריון
והזרעה
מלאכותית

אחרי שנושעו עם בנם הראשון שוב זוכים לבנין שלם, בנים ובנות, בלי שום פעולה.

ועל של עתה באנו, כי עדים אנו לכמה מקרים שבתחלת שנות הנישואין אחרי שלא זכו לבנים תיכף באים ומתלוננים על מצבם ומבקשים היתר על פעולות חמורות 'לייצר' להם ולד לזכות לזש"ק, ואלו בני"א עצמם אחר כמה שנים שאז כבר נולדו להם כמה בנים ובנות מדרך הטבע בלי פעולות רפואה, באים לבקש היתר למנוע ההריון כי ריבו הבנים הוא להם די והותר, ונמצא מציאות של תרתי דסתרי באותן בני אדם עצמן.

והסיבה האמיתי למה הוא כך, שכך הוא דרך בני"א וביותר בזמנינו, שרוצים שהכל ילך כאוות נפשם, אותו הסדר ואותו מספר כפי העולה על רוחם ונוחיות גופם, וכיון שעפ"י רוב סדר העולם לזכות לבנים תוך שנה ושנתיים לחתונתם, גם הוא רוצה בכך, ואח"כ כשיש לו בנים שאינו כפי התקדמות הזמן, או שמפריע להם מנוחת גופם, גם בזה רצונו בכך. ועל זה תמה תמה אקרא, האם מן הדין והיושר שהאדם יטה את דיני התורה כפי העולה על רוחו, היום ימהר וייצר הזרע (הזרעה מלאכותית) אשר הוא מן החמורות, ולמחר יעכב וימנע הזרע, שהוא מן החמורות.

בזמנינו
הכוונה
בכל דבר
הוא רק
נוחיות
הגוף

ולכן לדעתי הקלושה, שאחרי שהגיע המורה המובהק להכרה שכבר הגיע הזמן למצוא היתר לזוג צעיר שיעשו פעולת הזרעה מלאכותית (אי.ו.י.עף. או אי.ו.איי.), יורה להם הדבר בתנאי קודם למעשה, שכשיבוא יום מן הימים וימצא ביתו מרובה בבנים ובנות בליעה"ר, לא יחפש טצדקי וקולות לעכב ההולדה, והתוצאה מכך יהיה כפול: א', שלא ליתן בתורה הלכות מהופכות וסותרות כנ"ל. ב', כי תנאי זה יעלה זהותם ועומק הכוונה של הבאים לבקש היתר על הזרעה מלאכותית, אם כוונתם לשמים, או לבריות – לנוחיות העצמי, וכן יתעוררו הזוג בעצמם ויתבוננו בחומר בקשתם ומבוקשם, שאם יבינו הדבר לאשורו שלא לחפש היתר על מניע"ה אף אם ירבו בניהם בעה"י, יהיה זאת להם למבחן, אם רצון אמיתי ויסודי הוא או לא. [ואין זה הוראה בל תמוט, דודאי אחרי שקיבלו היתר להזרעה מלאכותית אם נחלשה או נחלצה ר"ל באופן שאינה רשאי עפ"י דין ליכנס להריון, בודאי יתירו לה כפי ראות עיני המורה, ודברינו מוסבים על בני"א בריאים וחזקים שאין להם שום סיבה למניע"ה מצד רפואה או הלכה, ולא באתי רק להדגיש מושג הענין].

הוראה
בענין
הזרעה
מלאכותית
הוא רק
בתנאי
שלא
למנוע
ההריון

בפעולה
כריתת
הרחם או
אבלעישאין
ששוב אין
האשה
רואה דם
לעולם,
גורמים
התדרדרות
בשלום בית
בין אלי"א

עוד נמצא בספר זה כמה תשובות בענין סירוס באשה וכן בדין השתלה כלי הולדה, ושם זן רבינו מצד דין מניעה וסירוס, אמנם **ראוי** לדבר נחוץ להוסיף עוד נידון בענינים אלו, והוא שיש פעמים שחורפון מחייב להכרית הרחם (היסטרעקטעמ"י) מאיזה סיבה (וכמוכן רק עפ"י חיתך מורה מומחה), ומאז חוץ מכח ההולדה שנכלה, נעשה מציאות ששוב אינה רואה דם לעולם, וכן יש פעולה הנקרא אבלעישאין ונעשה בזילוף המנולת ורידי דופני רחם הפנימי [ונקרא גם נאוו"א שא"ר], ועי"ז נפסק דם נדות של האשה ושוב אינה רואה לעולם. הנה בטרם שמגישים לדון היתר מעד ההלכה חייבים לדעת שע"ז פוגעים גם בעיקרי יסודות השלום בין האי"ש ואשתו, והוא, כי ידוע מאמר חכמינו ז"ל במס' נדה (דף ל"א ע"ב) **תניא** היה רבי מאיר אומר מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה, מפני שרגיל בה וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעה ימים כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה, ע"כ, והנסיין הוכיח שענין זה נחוץ **לכל** המינים וחוגים, בין האנשים ובין הנשים, וברוב המקריים אם הבני זוג הם צעירים (פחות מבני חמשים) ועושים פעולות אלו והאשה פוסקת לקבל דם וסתה ונעשה מותרת להבעל בלי הפסק, מתדרדר גם מצב השלום ביניהם, וד"ל.

ולכן החוב מוטל על כל רב שבא להורות איזה צד היתר באיזה מן ענינים אלו, שבטרם ניגש אל ההיתר יתבונן ויקח בתוך החשבון את התוצאות מכך ויברר קודם בברירות שאין בזה ברירה אחרת, דאם יש מוצא אחרת לא יורה הרב כלל לעשות פעולה זו, ורק אחר שירד לסוף הדבר ורואה שאין מקום ודרך אחר והוא הדרך היחיד, אז ינחהו ה' בדרך הנכון, ומה שיש טוענים דהלא בשנות הזקנה אחרי שעברה המענעפאז"ז שכל הנשים אינן רואות שוב, הרי שכך הטביע הקב"ה את הטבע שתהיה טהורה בלי הפסק, ומאי שנא בזה, אין זה טענה דשאני מצב כזו בשנים אלו שכבר דרו בני זוג זה שנים רבות, באופן שאין זה המכריע בשלום ביתם, וגם שבשנות הזקנה הדעת יותר מיושבת, והחשש רחוק ביותר שזה ישפיע על השלום בית שביניהם, אכן עכ"ז לפעמים יש שבהכרח לבחור הנהגה כזה, וכדלהלן.

גם אלו שמאריכין בנטילת כדורי מניעה לימים הרבה, ג' חדשים בהמשך אחד (עי' באר יחזקאל סי' א' אות ט'), יש להן לדעת מקודם אם אינו מקלקל ביסוד הדברים שהזכרנו, דעל אף דלפעמים נחוץ לגדר של קדושה וכו', פעמים הקלקול יותר מהתיקון, כי טהרה הנמשכת לזמן רב יזיק הענין שתהא חביבה על בעלה, ויש לשקול במאוזני צדק איך להתנהג עפ"י דעת תורתנו הקדושה.

גם בנטילת
כדורי
מניעה
להמשך
זמן רב
לעכב דם
וסת יכול
לגרום
למצב כזו

תחת החיים
תיקון
המועיל
לאין שאין
להן ימי
נדות
חמפסיק

ולגוף הענין לאותן שנעשה להם פעולת האבלעישאין, או שנכרת הרחם, באופן ששוב אין טומאת נדה נוגע להן, מה יכולות לעשות לתקן ענין ובעיה הנ"ל, (ועפ"י רוב באים נשים הללו לשאול דעת תורה איך להתנהג כי נשתנה מצב הרוח בביתם), דרכינו לייעץ, שייחדו שבוע אחד או עשרה ימים (כל אחד לפום דרגא דיליה) בכל חודש וחודש שיהיו פרושים לגמרי מהדדי, ויתנהגו כמו שהיא נדה ממש, בכל ההרחקות וכו', ועצה טובה שיהיה בכל חודש בזמן ידוע בחודש כגון מיום ב' עד יום י' לחודש, בכה"ג חוזרין לדברי חז"ל בטעם התורה. אולם חייבין לעשות כן בהסכמת הבעל והאשה, כי כל אחד משועבד אל השני מדיני אהע"ז סי' ע"ז.

לאחרונה אנו נפגשים בקלקול חדש, והוא ענין שכבר נפרץ מזמן אצל אנשים מדרניים המתקדמים, ובאמת לא היה מן הדין שאכנס לדון בזה דאטו ברשיעי עסקינן, אבל כיון שלדאבוננו נכנסה לאחרונה הרעיון הזה גם בין בנ"א חרדים (כמוכן לא במחנינו, אבל עכ"פ בנ"א חרדיים כדת), והוא ענין מניעת ההריון בתחילת חיי הנישואין, שכאילו ממתנים עד שידעו שהשלום בית כנכון, ורק אחר שמתברר שהם דרים בשלום ושלוח ולא יבואו לגירושין, רק אז מחליטים להפסיק נטילת המניעה באפשרות ליכנס להריון. הנה ענין זה לא די שהוא נגד התורה מכל הצדדים ומכל המובנים כשדנין מצד מצות פו"ר, גם הוא היפך ההגיון, וגם גורם ההיפך על מה שמכוונים לתקן, ושני סיבות לדבר, ואבאר.

מתחדשים
שבועיים
ההריון
בתחילת
חיי
הנישואין

הנה דבר ידוע ואינו נעלם מכל אדם, שכל זוג דעותיהם שונות אחד מהשני, וכך ברא הקב"ה עולמו (ולא אכנס בהאריכות שיש בזה שאכ"מ), אכן כל מי שנכנס בברית נישואין נכנס במחשבה טובה שאכן זהו הבן \ בת זוג הנכון שלי, ועמו \ עמה אבנה בית נכון ונאמן בישראל, ובשנה הראשונה יש לכל אחד שמחת החיים ומכח זה רואין רק את חלק הטוב של הבן זוג, ובזה הולכים ובונים ביתם לאט לאט במחשבה חיובית (פאזאטי"וו), ורק במחשבות כאלו אפשר לילך הלאה נגד מכשולות השכיחים באמצע דרך החיים, והבן. אך אם באים תיכף בתחילת החיים באמצעים ששולל כל אלה אז תוצאותיו מי ישורנו, שאם הכלה תיכף נוטלת כדורי מניעה מפני ש'אולי אתגרש', אז מתחלת את חיי הנישואין עם בעלה במחשבה שלילית (נעגאטי"וו), ואם כבר מטילים ספק בלב שוב אין קשר הבן זוג בלב שלם, והרבה יותר קשה להתגבר על הבעיות, וכל מה שאינו נראה יפה להם יכולין לומר מיד 'הרי אני רואה שאין זה מתאים לי', כי במהלך זה כבר מתחילים את החיים, למדוד ולשקול כל דבר אם זה טוב או לא, ובכך ניגשים בכל יום ויום (בשעה שנוטלין הכדורים

פועלים
בזה ההיפך
ממה
שרוצים
לפעול

מחמת סיבה דאולי אין זון הנכון שלי דאולי לא אתדיר בשלום, א"פ פסיעה ופסיעה נמשך במחשבה זו, אם הכל על צד היותר טוב אז טוב, איזה דבר אינו כראוי אז כבר באים בטענה. אמנם מי שאינו הולך בדרך למנוע ההריון, ככל בתים נאמנים בישראל שמחשבתם בכל עת על צד חסד ואינן עושין שום דבר בחשבון מיוחד שבו תולין השלום, אלא חושבים חסד שודאי יהיה טוב, אז לבסוף באמת יוצא כל דבר לטוב, כי זה פשוט שום טוב תמידי בעולם, ובכל אדם בעולם נמצא איזה חסרון שיכול להעיק לחסרון זה שבא במחשבה ובמידע שהכל יהיה טוב ועל מקומו יבוא בשלום, אז דבר כל צד רע בעולם שבא כנגדו ובמשך הזמן המצב משתפר והשני נחמד החסרונות, וכ"א מתרגל עם השני (וזהו גם הטעם של שנה ראשונה יהי נקי לבני כמו"ש החינוך מצוה תקפ"ב 'כדי להרגיל הטבע עמה ולהדביק הרצון אצלם'), כושא"ב בזה שעושה מעשה הפוכה, בזה פועל שמטיל בספק כל יום ויום, והבן.

הרצון
דוחה כל
חסרון
ומחשבה
רע ושלי
שפוגשים

עוד יש חסרון גדול מאוד בלקיחת מניע"ה, כי כאמור כל בן זוג יש להם טבעיים שונים ומשונים כל אחד מחבירו, ופעמים התנהגות של אחד מפריע להשני, אמנם מי שאוהב חבירו אז גם אם הלה יתנהג פעמים שלא כראוי או יעשה איזה ענין שאינו הגון מ"מ יכפר לו, כי קשר הידידות כל כך ביניהם עד שאינו מפריע כמעט דברים קטנים כאלה, ועכ"פ קטן הוא בעיניו אחרי שאוהב אותו כ"כ. ואם אוהב את השני ביותר, אז גם אם הלה יעשה איזה ענין רע ביותר מ"מ לא יפריע לו כי כך הטביע הקב"ה בברייתו והוא מה שאמר שלמה המלך ע"ה 'על כל פשעים תכסה אהבה' (משלי פ"ג, וע"י מגדול עוז להיעב"ץ בית מדות עלי בושת פ"ב), שאם יש אהבה אז הוא מכסה על כל הפשעים (כמובן בגבול), וענין זה נתן הקב"ה גם בין איש לאשתו בעניני אישות שביניהם, שכיון שנישאו כדי לחיות לאורך ימים ושנים, בע"כ צריך שיהיה ביניהם ענין זה שיוותרו אחד להשני אם יזדמן ענין שאינו כראוי, וענין זה מבואר גם בדברי חז"ל, ע"י גמ' שבת קנ"ב משים שלום בין אל"א, ובפירש"י שם, לא שענין הגשמי הוא היסוד, אלא התוצאה מכך, שיש סיבה שיהיה רצון אחד להשני, ומתוצאה זו יש שלום בבית, והבן.

כדורי
מניע"ה
לפעמים
מחלשת
הרצון בין
אל"א

והנה דבר ידוע הוא (להרבנים הדנים בדיני מניע"ה, ומפי הרופאים), שאחד מהתוצאות בנטילת כדורי מניע"ה הוא שממעט הרצון הטבעי שיש לאשה לבעלה, לפעמים הרבה ולפעמים מעט. והנה מי שנמצא כבר כמה שנים בחיי הנישואין והשלום בית הולך בדרך הישר בלי עקלתון אין הענין מפריע בדבר"כ, אבל אשה צעירה שזה עתה נישאה ואין לה מושג מעניני אישות ורצון הגוף להבעל, אז בטרם היה לה הזדמנות ליכנס לחיי אישות, תיכף היא מתחלת בתרופות המחלישים כח הלז, וזה גורם שאם פוגשת באיזה דבר מן

הבעל שמפריע לה, אין שום אהבה שיקלקל השורה, וק"ל. וזהו בנוסף שההורמונים של הכדורים יכול להשפיע עצבון ודיכאון.

ולכן, אלו המתקדמים, אע"פ שדרך התורה לא די להם להוכיחם שלא ילכו בדרך כזו, יש בסיבות הנ"ל שנתבארו די והותר לבטל דעתם שלא יתנהגו כן, ודברינו מכוונים לההורים שהם אלו שבאים לייעץ בניהם לנהוג כן, וע"ז נאמר אי לו מי שמורה בניו שלא בדרך הישר, ואשרי מי שמדריך בניו ובנותיו בדרך הישר שע"ז אמרו חז"ל (סנהדרין ע"ו) שעליהם הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך. וכמובן שאין דברינו אלה אמורים במקום יוצא מן הכלל שיש חשש גירושין באמת ח"ו, או חשש חולי וכדומה (ולפעמים לפי ראות עיני המומחה יש חשש שאם תיכנס תיכף להריון יש סיבה שיקלקל השלום ביניהם והתוצאות מי ישורנו), ועפ"י רב גדול ויר"ש ומורה דרך מומחה יש להם למנוע ההריון, אך אז מייעץ להם מניע"ה כזה שאינו מסוג ההורמונים, אלא האיי.י.די., או שאר אופנים כיוצ"ב שמותרין עפ"י ההלכה ואין בהם חשש הנ"ל.

קיבלו
היתר
למניע"ה
ואעפ"כ
נתעברה
וזה מתנה
וציוו מיוחד
מאתו
יתברך

פעמים יזדמן לאשה שקיבלה היתר למניע"ה על פי תורה ועם כל זה נכנסה להריון, אז אומר לבני הזוג, שאם גם אחרי ההשתדלות שלא לקבל ולד ועפ"י הטבע לא ה' סיבה שתיכנס להריון, ועכ"ז נתעברה, סימן הוא שזהו מתנה מיוחדת מאתו יתברך שמו, וחלילה מלפגוע במתנתו ולהתרעם כלפי מעלה על מידותיו, כי מוולד זה ודאי יצא כולו טוב, (ומ"מ אין זה סתירה עם מה שהמורה התיר להם למנוע ההריון, דבאופן שלפי ראות עיני המורה יש למנוע ההריון יש להורות כן, והרי ניתנה רשות לרופא לרפא וגם זה בכללו, אלא שמ"מ רואים פעמים בחוש דאף שהנהיגו עפ"י תורה שלא לקבל ולד, במקרה זה היה רצון ה' שלא כמו שחשב האדם), ומענה בפי שכן מצינו בתורתנו בתחלת יצירת ובריאת העולם ענין ההולדה שמשם למידין שכל כוח התולדה מסורה ביד ה' והאדם כאפס ואין נגד רצון ה', פעמים שהאדם מעכב ועכ"ז מוליד ופעמים שרוצה בבנים והקב"ה כובש מעיינו.

הראשון מצינו בפרשת בראשית (ד' י"ט) ויקח לו למך שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צלה וכו' וצלה גם הוא ילדה את תובל קין לטש כל חרש נחשת וברזל ואחות תובל קין נעמה. וע"י רש"י, ויקח למך שתי נשים - בבראשית רבה, כך היה דרכן של דור המבול אחת לפריה ורביה ואחת לתשמיש, זו שהיא לתשמיש משקה כוס של עקרון כדי שתעקר ומקושטת ככלה ומאכילה מעדנים, וחברתה נזופה ואבלה כאלמנה וכו', עדה היא של פריה ורביה וכו', צלה היא של תשמיש על שם שיושבת תמיד בצל, דברי

אגדה הם בבראשית רבה. וברש"י עה"פ ואחות תובל קין נעמה כחב. נעמה היא אשתו של נח, בבראשית רבה, ע"כ. ועי' ברא"ם ובמזרחי על סירשין שפירשו לשון המקרא וצלה גם הוא ילדה את תובל קין, שמפני זה כתבה התורה "גם היא" לומר שאף היא שהיתה מיוחדת לו לתשמיש והשקה אותה כוס של עקרין, ילדה, ולא עלתה לו כונתו, עיי"ש.

הרי רואים מזה חשבונות של הקב"ה, דודאי למך חשב שמאשתו עדה ישאר ממנו דורות עולם, וכשילדה אשתו צלה הבן תובל קין עם הבת נעמה ודאי היה בעצבון, וכדרך בנ"א בטענות נגד ההנהגה שאירע לו כך. אולם לבסוף נתברר טובתו של שמו יתברך, שבעת המבול נהרגו כל יוצאי חלציו של לכוך ולא נשאר לו שריד ופליט רק מבת זו נעמה שנישאה לנח ילדה שלשה בנים וניצלו מן המבול ומהם נפוצו הארץ, ונשאר שם ושארית ללמך. ועיין ברמב"ן שכתב: נעמה, יש אומרים אשתו של נח היתה, ולמה היו קורין אותה נעמה, שהיו מעשיה נאים ונעימים, נתכוונו לומר שהיה לה שם בדורות ההם כי היחח צדקת והולידה צדיקים, ולכן יזכרנה הכתוב, ואם כן נשאר לקין זכר מעט בעולם, ואם נאמר שאינה האשה שהוליד נח ממנה שלשת בניו, אם כן אין בזה טעם להזכירה, ע"כ. הרי לנו ג"כ מדברי הרמב"ן שהטעם שהוזכרה נעמה בתורה הוא רק מפני שהיא היתה אשתו של נח וממנה נשאר זכר לאביה קין. רואים מכך הטובה הגדולה ושכל הנהגת הבריה בחשבון טובת האדם בא, וא"כ ח"ו להתרעם על מה דעבד קוב"ה ונתן לו מתנה זו שכן יוליד בן, כי מי יודע מה שעתיד להתגדל מבן זה.

וכעובדא הזאת שהקב"ה מכריח את האדם שיוליד בנים אע"פ שהוא נגד רצונו ופעולתו, מצינו כמו"כ בפרשה זו עובדא הפוכה, דאיתא ברש"י (פ"ה ל"ב) עה"פ ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת, וכתב רש"י: בן חמש מאות שנה, א"ר יודן מה טעם כל הדורות הולידו לקי' שנה וזה לחמש מאות, אמר הקב"ה אם רשעים הם יאבדו במים ורע לצדיק זה, ואם צדיקים הם אטריח עליו לעשות תיבות הרבה, כבש את מעיינו ולא הוליד עד חמש מאות שנה כדי שלא יהא יפת הגדול שבבניו ראוי לעונשין לפני המבול, בראשית רבה, דכתיב (ישעיה סה) כי הנער בן מאה שנה ימות ראוי לעונש לעתיד וכן לפני מתן תורה, ע"כ. הרי שהכל מאתו יתברך בחשבון נכונה ומדוייקת, שאע"פ שרצונו העז של נח ואשתו הי' להוליד בנים לה' ולתורתו, ובודאי הרבה צער ואנחה עברה עליהם בזה שלא הולידו עדיין, היה חשבונם של עולם אחרת ולטובתם, שכבש מעיינם ורק עי"ז נשאר בניהם לפליטה, כי עדיין לא חטאו, דאילו היו מולידין כדרך כל בני אדם תיכף אחר שנישאו זל"ז, אז היה ידוע לפני מי שאמר והיה עולם שבודאי יחטאו

גם מצינו בתורה שעיכוב ההולדה להמתין על זרע של קיימא הוא לטובת האדם

ולא יזכו להינצל מן המבול, ולא היה נשאר לנח שם ושארית, ונמצא דרך עי"כ שהמתין זכה לדורות עולם והנצחת שמו נשארה עדי עד.

למידין מכל זה שעל האדם להתנהג בכל ענין בדרך התורה ובכל שאלה בענינים אלו ישאל דעת מורה מומחה ויר"ש, דבלא"ה לא יועיל לו מעשיו כי הכל ביד ה' ניתנה, ואם עשה בלי הוראת פי רב עפ"י התורה אי אפשר שיצא דבר טוב מזה, אבל אם התנהג ועשה הכל עפ"י ההלכה אז ידע שכל מה שיאירע לו הכל הוא מאתו יתברך לטובה.

המעייין בספר זו מן הקופיא יפגע בהרבה מן הדברים (ענפים הראשונים) אשר הביא רבינו מס' אוצה"פ, אמנם כן הוא בחלק מהם היות שאין אחד מן הספרים הללו גדולי ראשונים ואחרונים אשר דנו בנידון הלז דמניע"ה שלא יובא דבריהם בס' אוצה"פ, ומן הנמנע להעלים עין ממצואות הלז, ורבינו הראה חכמתו בזה שנקט מרגניתא מתוך המון התשו' ודברי הפוסקים ואריכות דבריהם בזה, והעלה תמצית הלכה למעשה עפ"י הכרעתו וכנטיית דעתו דעת תורה, ולא כמלקטי הספרים אשר מעתיקים אחת לכאן ואחת לכאן, אלא למד בכל הספרים שהעתיק דבריהם מרישא לסיפא כמו"ש רבינו במקום אחד באמצע הדברים (ענף ב' אות ה'), ומאחר שבאוצה"פ נזכרו כל ספרי האחרונים עיין באוצה"פ ואח"כ עיין בכל הספרים כאשר עשיתי אני בעצמי, והשווה ההלכה למציאות הזמן (על אף שכמה דברים נשתנו בזמנינו במציאות ממ"ש אז, וכגון בענין לקיחת הכדורים שעכשיו אינו סכנה וכו', מ"מ יסוד ההלכה קיימת ונוגע גם עתה), דבר שאינו בנמצא כ"כ, ולכן המבוקש לנידון זה גדלה מאוד.

הספר אשר לפנינו אנו מציגים לבוני עולם אלו תלמידי חכמים ואלו יראי השם שרוצים לקיים מצות בוראם אלא שמצוי להם הקישושים והשאלות ומבקשים לדעת את המעשה אשר יעשו כדבר ה', ויודעים איך לנצל דברי רבותינו ז"ל לטובה, ולא להוציא מדבריהם איזה 'היתר' חלילה ואח"כ לתלות הקולר בדבריהם, כי בנ"א כאלו הם ממחריבי העולם, ואין הדברים שבספר הלזה אמורים להם, אלא לאלו הרוצים ההוראה והרפואה האמיתית, הסמא דחיי שאמרה התורה וחי בהם. וכמובן שאף היראים לא יורו מפי כתבם בענין חמור כזה, רק מפיהם - מפי המורים גדולי ההוראה שישקלו בדעתם דעת תורה בפלס מאזנים איך להורות להשואל, כי לא לכל מסור הדבר לעסוק ולהורות בדברים חמורים כאלו, כ"א לרבנים ומורי הוראה מובהקים היושבים על מדין.

ועל המורה עצמו הזהיר רבינו (בפנים בא"ד) וז"ל: ואם היו שומעים לדברי הייח
 מייעץ לכל רב ורב שבודאי ובודאי ההכרח שלא להשיב שום תשובה קלח
 כמו שהיא ג"כ לא, על שאלות כאלו, לא מיני ולא מקצתי על הטעלפאן, ואן
 ורק פנים אל פנים, וטוב שהרב הנשאל יהי מכיר את השואל, או אחד נומכירו
 יעיד על השואל שהוא ירד וחרד לדבר ה' ואינו מבקש לעקם ולקלקל ולקבל
 רק היתר שיוכל לומר שלו' עלי נפשי בדבר שוא ומדוחים, עכ"ל.

ובר מן דין ראינו לנכון להעיר כי אין באחריותנו להורות למעשה עפ"י ספר
 זו, היות שרבינו בעצמו לא הוציאה לאור, (הגם שחלק גדול אכן נחב
 להלכה למעשה, ע"י המכתב מבעל המנחת יצחק). ולאמיתית הדברים היח
 בדעתנו להוציאו לאור כס' נפרד אשר יהיה ניתן להמורים, מ"מ אחר
 התייעצות עם גדולי הדור וביניהם מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל בעל שבט הלוי,
 שאחר שעיין בספר הלזה כמו שתחזינה עיני הקורא מכתב תלמידו בריש
 הספר, העיר שדיני מניע"ה אינו ראוי שיהיה ספר לעצמו, ספחנהו כאן להיות
 נסרח מאחורי המשכן עם שאר הלכות, ויאה לספחם עם ההלכות שבחלק
 א' בספר זו, דינים התלויים בשערה מעלת החיים של האדם, וכל מי שיש
 לו מח בקדקדו יודע כי גם בענינים אלו של מניעת ההולדה, אם עושה עקולי
 ופשוטי באלו גורם חלילה סם המות, ואם בדרך התורה הולך אז יהיה לו
 ולהולכים אחריו ל'סמא דחיי'.

ויה"ר שנהי' ממוזכי הרבים ונזכה לקרב ביאת משיחנו ע"י כילוי הנשמות שבגוף
 כאמרם חז"ל (יבמות ס"ג, גדה י"ג, ומס' כלה פ"ב), במהרה דידן, אכ"ר.

שאל יחזקאל שווארץ

ענף א' ההריון והלידה סכנה

דיני אשה אשר ההריון והלידה הוא סכנה לה

[כ"א א']

נשאלתי בענין נאמנות הרופאים שסכנה להתעבר

כבר הלכו בזה נמושות (עיין באוצה"פ סי' כ"ג דף קי"ג) ואין לי להוסיף רק להעתיק
 בקיצור שהיותר טוב והיותר בטוח להלכה אם רופא יר"ש יביע דעתו בזה
 ולאשר שסכנה היא לה ההריון, אבל רופא המזלזל במצות אינו נאמן וצריך
 שעכ"פ ב' או ג' רופאים יסכימו לדבר זה שסכנה היא לה העיבור, וכן הוא
 גם לגבי רופא אליל, ולמודעי אני צריך שלדאבוננו גם רופאים שומרי שבת
 ודת והמצות באחרית הימים נעשו קלים בענין זה להורות לאשה למנוע ההריון
 בשביל סכנה ועל מיהוש גדול כבר אומרים שהיא סכנה ומזלזלים בדברים ע"כ
 צריך דרישה אחר דרישה להורות להקל אם לא שתמיד עכ"פ ב' רופאים יאשרו
 הסכנה גם אם הם רופאים שומרי שבת ומצות, אם לא שמפורסם וידוע שרופא
 זה ירא וחרד לדבר ה', וגם אם נמצא שפעמים הרופאים טעו בהחלטתם
 ונתעברה וילדה בלי שום סכנה (עיין יגל יעקב חיו"ד סי' ס"ו ותשו' בית ישראל חאה"ע
 סי' קס"ד) אין זה מכריע שלא לשמוע לדברי הרופאים ולהכניס אשתו לדבר
 סכנה, אלא מאורעות אלו מחזיקים ידי הפוסקים להיות מתון מתון ולדרוש
 דרישה אחר חקירה ע"י ב' וג' רופאים ולא לסמוך על רופא אחד אפי' אם
 הוא שומר הדת אולי משנה הוא ומעה בדבר משנתו ולא החליט כדת וכדין,
 ואז מעצמו מוכן שאסור לו לבקש ממנה שלא תשמש במוך, כי לו איסור גמור
 להיות עמה בלא מוך ולהכניסה לסכנה ודינו ככה"ג ככל המכנים חבירו לסכנה
 שחייב בדיני שמים, וגם אסור לו למנוע ממנה עונתה כדת של תורה [א].

חילוק בין
 רופא גוי,
 יהודי קל,
 ושומר
 תומ"צ

תמצית היוצא

א. ליתן אישור שסכנה הוא לאשה שתתעבר הוא רק ע"י רופא נאמן
 שומר תורה ומצות וגם מפורסם לירא וחרד, אבל אם הוא מן המזלזלים